

דברי תורה לפרשת השבוע

הקדמה
דברי

אורחות
חיים

סיפור עד
הפרשה

אמרי קודש
בעדו

פנינים
יקדים

מוצ"ש	הרה"נ	ניו יורק
7:38	6:09	מונטריאל
7:41	6:12	לונדון
8:53	7:24	מנצ'סטר
9:05	7:35	אנטוורפן
9:35	8:03	ציריך
9:14	7:42	וינה
8:44	7:15	מלבורן
7:20	5:51	

לעבוד למלך הכבוד האוהב אתכם כל כך עבודה תמה בכל לבבכם ובכל נפשכם. וזה הדברי כיבושים של משה רבינו רעיא מהימנא.

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א). פירש"י: צא ואמור להם דברי כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי. יש להבין, הלא גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל (תהלים קא), ומה זה הציווי לעורר לבם בגאווה ורחב לבב שיתגאו בזה שבשילכם הוא נדבר עמי. אלא הלא כתיב (דה"ב יז) "ויגבה לבו בדרכי ה'", ואין השכינה שורה מתוך עצבות (שבת ל:). והנה עדיין היו ישראל בעצבות מחטא העגל ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו (שמות לג). ואף שכתוב משכן העדות, ודרשו ז"ל עדות לישראל שויתר להם הקב"ה מעשה עגל (עי"ש במדרש וברש"י), אעפ"כ קיימו אל תאמין בעצמך וכו' (אבות פ"ב), וכל האומר הקב"ה ותרן יוותרו חיי, שנאמר וכו' (ב"ק נ). והנה הוקם המשכן להשראת השכינה, והיה צריך להסיר העצבות מהם, לזה ציוה הקב"ה להגביה לבם בדרכי ה', ולאמר להם "בשבילכם הוא נדבר עמי".

אדם כי יקריב קרבן. (א, ב)

איתא במדרש פליאה: 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב' (איכה ג, לח) הדא הוא דכתיב (תהלים צו, ח) 'עדותיך נאמנו מאוד לביתך נאווה קודש ה' לאורך ימים', ואומר (שם קו, א) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', ופי' הכוונה דהנה איתא (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו, בשינוי לשון קצת) ששאלו לחכמה קודם בריאת העולם: נפש כי תחטא מה דינה, ואמרה: נפש החוטאת תמות, והנבואה אמרה: יסורין ממרקין, והתורה אמרה: תביא קרבן ותכפר ואמר הקב"ה: תינח בזמן שבית המקדש קיים, אבל בזמן שאין בית המקדש קיים מה תעשה, אלא תעשה תשובה ותכפר. וזהו הפירוש במדרש פליאה. דהיה קשה

להמדרש, למה אמר הכתוב 'מפי עליון לא תצא הרעות' - בלשון רבים - 'והטוב' - בלשון יחיד אלא וודאי דהפשט הוא כן, דמפי עליון לא תצא הרעות שתיים שאמרו החכמה והנבואה, מיתה ויסורין, והטוב שאמרה התורה קרבן, זאת לא יצא מפי עליון, אלא הקב"ה אמר תשובה. וזהו שמסיים המדרש: הדא הוא דכתיב 'עדותיך' התורה שנקראת עדות 'נאמנו מאוד' במה שאמרה קרבן, אך זה דווקא בזמן 'לביתך נאווה קודש' שביהמ"ק קיים, אבל בזמן שאין ביהמ"ק קיים מה תעשה, 'השם', כלומר מה שאמר ה', היינו תשובה, זהו 'לאורך ימים' גם בזמן שאין ביהמ"ק קיים. וזהו שמסיים המדרש פסוק ואומר 'הודו לה' שאמר תשובה, 'כי טוב כי לעולם חסדו' גם כשאין בית המקדש קיים.

(הרה"ק מאפטא זי"ע)

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. (א, א)

פירש"י: "אמור להם דברי כבושים, בשבילכם הוא נדבר עמי". ולכאורה, מה דברי כבושים יש כאן, אדרבה דברי חנופה הם. והנה הרשב"ם מפרש שהפסוק נמשך אדלעיל, סוף ספר שמות, דכתיב שם (מ, לה): "ולא יכול משה לבא אל אהל מועד" וגו', לכן קראהו הקב"ה מתוך אהל מועד, ומאהל מועד, מוסב על 'ויקרא', וכך הוא פירוש הפסוק: 'ויקרא אל משה מאהל מועד וידבר אליו לאמר'. ויש להבין מה רוצה להשמיענו בזה שקראו מאהל מועד. וי"ל, דהנה, הטורי זהב מביא בהלכות מילה (סו"ס רסה) בשם המדרש (ויק"ר כז, י) טעם לסעודת 'שלום זכר' שעושים בשבת ראשונה שנולד בן, משום שאמר הקב"ה "ביום השמיני ימול" (להלן יב, ג), [וכן אמר בבהמה: "והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן" וגו' (להלן כב, כז)], כדי שתעבור עליו שבת ויקבל פני שכינה טרם ידבק בהשי"ת. **עוד טעם** כתב בשם ה'דרישה', כי בזה מנחמים את הבן הנולד, שמתאבל על תורתו שנשתכחה הימנו בעת צאתו לאויר העולם, עיי"ש ונראה ששני הטעמים קשורים אחד בשני, כי אילו לא היה שוכח תורתו היה תיכף ראוי לקבל פני שכינה, ואפילו בחול, אך הואיל ושכח תורתו אינו ראוי לקבל פני השכינה טרם יעבור עליו שבת.

והנה, ענין זה היה גם כן במשכן, שלא נגמר חינוכו והשראת השכינה אלא ביום השמיני למילואים, וזה כדי שתעבור עליו שבת אחת. אולם לפי הנ"ל קשה, וכי לא היה משה רבנו ע"ה ראוי לכך בלי שבת, דבשלמא על אהרן וכל בית ישראל לא קשה מיד, כי יתכן דעשיית ושבירת הלוחות הוי לדידהו כשכחת התורה להבן הילוד, אך ממשה רבנו קשה. וי"ל, שהמשכן לא היה לצורך משה רבנו, **כי באהלו שלו** היה אליו הדיבור בכל שעה, כדכתיב (שמות לג, ז): "ומשה יקח את האהל וגו' וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד" וגו', ולא היו כל הדברות שבמשכן כי אם בשביל בני ישראל, ואם כן בשבילכם היה צורך גדול שתעבור עליו שבת כדי שתשרה שכינה עליהם, ועל כן:

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר
לישראל דברי כבושים, כאמור, ודוק (חתם סופר)
ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. (א, א) ברש"י אמור להם דברי כבושים. ויש לתמוה האם אלו הן דברי כיבושים? ויש לפרש דברי כבושים אין פירושו כפי מה ששינונו במתניתין (תענית ט"ו ע"א) החכם ה' אומר לפניו דברי כבושים, פירש"י שכובשין את הלבבות להחזירם למוטב עכ"ל. שמעוררים לתשובה ע"י מוסר ותוכחות עונש שאומר החכם להכניע לבם, אבל הכא במשכן כבש משה לבם לעבודת ה' ית' ע"י דברי חיבה ואהבה, כדי לעורר אהבת השי"ת יותר ויותר בלבם שיעבדו אותו בכל לבבם ובכל נפשם, ראו כמה גדולה חבתכם שבשבילכם נדבר עמי, וראוי לכם

לעילוי נשמת
האשה החשובה
מרת יטל ע"ה
בת הרה"ח ר' יעקב ז"ל
אשת הגה"ח ר' שמחה בונם בונים ז"ל
נפטרה י' ניסן תשע"ד
הונצחה ע"י בנה הרב החסיד
ר' יעקב יחזק' בונים שליט"א
מונטריאל

לתורה כמדתו של אהרן (שהיה אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", אבות א, יב), כך יתפרש הפסוק: "כי יקריב מכם קרבן לה" - מכם דייקא, שתקרבו קרבן של אדם - הוא יותר מרוצה להקב"ה 'מן הבהמה', היינו, מאילו הקרבנים בהמה לקרבן".

וזרקו את הדם. (א, ה)

כידוע קרבן עולה וקרבן חטאת באים בעשירות ודלות, קרבן בהמה ועוף, אולם במקום זריקת הדם הבדילו חז"ל בין חטאת ועולה ובין קרבן בהמה ועוף. בקרבן בהמה דם החטאת נזרק למעלה מחוט הסיקרא ודם העולה למטה. בקרבן העוף להיפך, דם העולה נזרק למעלה ודם החטאת למטה. קרבן בהמה מביא עשיר וקרבן עוף עני. העשיר רגיל לנדב על פי רוב מתוך רוב טובה, אבל נפשו רחבה ולבו גאה עליו ואין דרכו להכיר ולהתוודות על חטאיו ופשעיו. ולכן אם העשיר מביא קרבן חטאת ומודה על חטאיו, הרי זה דבר בלתי רגיל, סימן להשפלת קומתו ושבירת יצרו. לקרבן זה נוהגים בכבוד וזורקין את הדם למעלה מחוט הסיקרא. לא כן אצל העני, הוא אינו רגיל לנדב קרבנות נדבה, כי אין לו גם לצרכיו החיוניים שלו. ואם העני מביא קרבן נדבה, יש בזה משום חידוש, משום מאמץ גדול ולכן מחשיבים את קרבן הנדבה הזה וזורקין את הדם למעלה מחוט הסיקרא, מה שאין כן בקרבן חטאת, העני רגיל להתוודות, רוחו נכאה, לבו נשבר בקרבו. ולכן אין משום חידוש אם העני מכיר ומתוודה על חטאותיו. ודם החטאת שהוא מביא נזרק למטה מחוט הסיקרא.

ושחט את בן הבקר. (א, ה)

הגמרא במסכת ברכות (לא): אומרת: "אמר רבי אלעזר: שמואל מורה הלכה לפני רבו היה, שנאמר (שמואל א' א, כה): 'וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי. משום ד'וישחטו את הפר' הביאו הנער אל עלי? אלא אמר להן עלי: קראו כהן ליתי ולשחוט (-קראו לכהן ויבוא לשחוט). חזנהו שמואל דהו מהדרי בתר כהן למישחט (-ראה שמואל שהיו מחפשים אחר כהן שישחט), אמר להו: למה לכו לאהדורי בתר כהן למישחט, שחיטה בזר כשרה? (-שאל אותם שמואל, למה לכם לחפש אחר כהן לשחוט, והרי שחיטה כשרה בזר?) אייתוהו לקמיה דעלי (-הביאו את שמואל לפני עלי), אמר ליה: מנא לך הא? (שאל אותו עלי: מנין לך דין זה?) אמר ליה: מי כתיב 'ושחט הכהן?' והקריבו הכהנים' כתיב, מקבלה ואילך מצות כהונה, מכאן לשחיטה שכשרה בזר. אמר ליה: מימר שפיר קא אמרת (-אכן אמרת דברים נכונים), מיהו מורה הלכה בפני רבך את וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.

עוד יש לדקדק בדברי הגמרא בברכות, מה פשר אריכות הדברים שאמר עלי לשמואל: "מימר שפיר קא אמרת". וי"ל דאמרו חז"ל (כתובות ס): "אמר אביי: האי מילתא דאמור רבנן אפילו ביעתא בכותחא לא לישרי איניש במקום רביה, לא משום דמיחזי כאפקירותא אלא משום דלא מסתייעא מילתא" (-מה שאמרו חכמים שלא יתיר אדם אפילו אכילת ביצה בכותח במקום רבו, לא משום שנראה כחופזה, אלא משום שאין לו סייעתא דשמיא להורות כהלכה). על פי זה פסק הרא"ש (עירובין סג) שכל האיסור להורות הלכה במקום רבו, הוא רק כאשר שואלים את התלמיד הלכה למעשה, אבל דרך פלפול בעלמא מותר. שהרי אם הטעם היה משום 'אפקירותא', כי אז היה אסור הדבר אף בדרך פלפול, אך מכיוון שהטעם הוא משום שאין סייעתא דשמיא, בהכרח שכל האיסור הוא רק כאשר מדובר בשאלה של הלכה למעשה. ולכאורה קשה מדברי הגמרא בברכות, שהרי לא שאלו את שמואל כלל, ועם כל זאת אמר עלי ששמואל חייב מיתה על שהורה הלכה בפני רבו. נראה שלכך התכוון עלי באומרו לשמואל "מימר שפיר קא אמרת", לאמור - הרי רואים אנו שכיוונת להלכה ו'איסתייעא מילתא', אם כן בהכרח הטעם של מורה הלכה שחייב מיתה הוא משום 'אפקירותא', ואם כן נדחים דברי הרא"ש שכל חיוב המיתה הוא רק אם שואלים את התלמיד הלכה, ובאמת אף בדרך פלפול חייב מיתה.

אשה ריח ניחוח לה. (א, ט)

במשנה (סוף מנחות) איתא: "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחות, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבו שיוכין לבו לשמים" (הובאה ברש"י פסוק יז ד"ה לא יבדיל). ב'טורי זהב' (או"ח ס' א' סק"ב) הקשה ממה נפשך: אי מיירי

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו וגו'. (א, ב) הנה, הראשונים פירשו מה שאמרו רז"ל (שבת י): "כל דין שדן דין אמת לאמיתו וכו' כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", על פי מה ששינוי (אבות א' י"ח) על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל האמת ועל השלום", ולכן דין שדן דין אמת, כיון שהוא מקיים ומעמיד בזה את העולם, נחשב כאילו נעשה שיתוף, שהקב"ה ברא העולם והוא מקיימו. **ומכלל דבריהם** יוצא שכל העושה דבר שגורם קיום העולם, הרי זה כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, והנה, איתא (חולין פט). שאין העולם מתקיים אלא בשביל "מי שמשים עצמו כמי שאינו", נמצא שענוי ארץ הם מקיימי עולם, ולפי זה, גם המה משפטים כאילו נעשה שותף. ואם כן אם יקריב עניו זה קרבן לה', הוא קרבנו משלו ולא משל גבוה. וידוע מאמרם (סוטה ה'): "בא וראה כמה גדולים נמוכי רוח וכו', אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, שנאמר (תהלים נא, יט) זבחי אלקים רוח נשברה", הרי שהנמיכות והענוה, הן עצמן לקרבן נחשבות, וגדולה מזו שהרי זה "כאילו הקריב כל הקרבנות". והוא מאמר הכתוב: "אדם כי יקריב מכם קרבן", רצ"ל, מעצמכם, מנפשו ורוחו, והוא "מן הבהמה" - שדעתו שפלה ומנמיך עצמו ומשים עצמו כבהמה (עי' חולין ה:), אחרי שכן אזי "מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", רצ"ל, מה מקריב קרבן ממש לה' מן הבקר ומן הצאן אזי זה 'משלכם' ולא משל גבוה, כי בהמותיו נחשבות משלו, כיון שנעשה שותף להקב"ה כאמור.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם. (א, ב)

ידוע, שבתשובה מאהבה זדונות נעשין זכויות (יומא פו:), ויש לו להשי"ת, כביכול, ריוח מתשובה זו, שהרי על ידה מתרבים מצוות. מה שאין כן בתשובה מיראה שהזדונות נעשין כשגגות (שם) שרק האדם מרויח מכך, שגודל עונו ירד והפך ממזיד לשוגג, אבל להשי"ת, כביכול, אין ריוח בזה. ותשובה מאהבה, ביארו בעלי המוסר שאין התשובה נקראת 'מאהבה' אלא כאשר האדם מתעורר מעצמו בתשובה, אבל אם מתפעל לתשובה על ידי זולתו, אין זו אלא בחינת תשובה מיראה (עי' 'חובת הלבבות' שער התשובה פ"ו). וזהו שאמר: "אדם כי יקריב מכם" אם התחלת הקרבן יהיה מכם, רוצה לומר, שהתחלה תהיה מעצמו בלי התפעלות על ידי אחר, אזי יתכן לקרוא 'קרבן לה' שיש לו ית"ש ריוח בתשובה והכנעה זו, לא כן בהיות ההתחלה "מן הבהמה מן הבקר" וגו', דהיינו תשובה שנתעוררה על ידי אחרים, אין זו כי אם בגדר "תקריבו את קרבנכם", כי רק לכם יהיה ריוח בזה.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'. (א, ב)

"אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל". וצריך ביאור לענין מה הקישה התורה איסור גזל בקרבן לאדם ראשון. ונראה שרמז לנו בזה דבר גדול, כי באמת אם אדם חוטא ח"ו, אזי הוא נמסר לסט"א ויצרו מתגבר עליו בכל יום, ואם כן היאך יתכן במציאות שיחזור בתשובה, הלא היצר הרע לא יניח לו. אמנם הקב"ה ברוב רחמיו הקדים, וכשברא את אדם הראשון כלל בו כל הנשמות עד סוף כל הדורות, והיות והוא עשה תשובה באמת, על ידי זה השריש ניצוץ של תשובה שלימה. **וזו כוונת הכתוב:** "אדם כי יקריב מכם", דהיינו החלק של אדם הראשון שיש בכך, זה הכח הוא הנותן לכם חיל לשוב אל ה'. וכיון שכל כח התשובה בא מאדם הראשון, לכך הזהיר אותנו: "מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל".

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן

הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם. (א, ב) חכמינו ז"ל לימדונו (מנחות קי) ש"כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה, מנחה, חטאת ואשם" וכו', וביותר מצינו בזה"ק: "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" - "היינו אם אדם מחזיר את חבירו בתשובה ומוציא אותו מזולל (כפרש"י שם), הוא 'כפי', היינו, כמו שלומד פרשת קרבן והוא כאילו הקריב קרבן, כי אם מוציא אדם מזולל ג"כ הוא כמו שהוא מקריב קרבן. וזה: 'כפי תהיה', ועוד יותר חשוב בעיני הקב"ה, כי זה הקרבן הוא אדם". והנה, איתא בגמ' (חולין ה:). "מן הבהמה - להביא בני אדם שדומין לבהמה" (-שאין מקיימין את המצות, רש"י). **ולדברינו,** "שצריך אדם להיות במדרגה זאת לקרב את בני אדם שהם כבהמה, לעבודתו ית"ש, ומקרבן

בכוונה, למה ישוה המרבה עם הממעט, הרי גם המרבה מכון ועדיף יותר (עיי"ש שפירש הכוונה, שסיבת המיעוט היא גם לשם שמים). "אף על פי כן נראה דקושיא מעיקרא ליתא, כי באמת אין הפרש בין מרבה לממעט, אף אם שניהם מתכוונים לטוב, כי בעבודת הבורא אין נפקא מינה בריבוי, רק בהתעוררות רצון אמת בלב. ואדרבה, מי שאינו יכול לעשות הרבה, ומכוון בהמעט, אפשר חשוב יותר..." (שפת אמת)

על כל קרבן תקריב מלח. (ב, יג)

מה טעם יש בהקדחת המלח על הקרבן. ידוע שכל דבר ודבר בבריאה יש לו צד רוחני, אשר בלעדיו לא היה לו קיום. והנה בהקדחת הקרבן נפרד ונעתק החלק הרוחני ושב למקורו ואילו החלק הגשמי נשרף על גבי המזבח, ועל ידי כך נתקן החלק הגשמי עצמו. והנה הבריאה הגשמית נחלקת לארבעה - מדבר, חי, צומח, דומם. כיצד איפוא נתקן החלק הגשמי כולו על ידי הקדחת הקרבן על ארבעת אופניו? הנה, הקרבן עצמו הוא "חי", המנחה והנסכים ועצי המערכה הם ה"צומח", והכהן המקריב את הקרבן הוא ה"מדבר" לפיכך ציוותה התורה "על כל קרבן תקריב מלח", וזהו ה"דומם". (האריז"ל ז"ע)

סלת יהיה קרבנו. (ד, א)

אין מנחה פחותה מעשרון (רש"י) "ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח" זו עשירית האיפה, שוויתר לו הקב"ה משלו (ויק"ר ג, ג). מה פשר הוויתור שוויתר הקב"ה משלו לעני? וי"ל אדם שחטא הרי החטא פגם בגופו ובנפשו. וכדי לכפר על הפגם - הן בגופו והן בנפשו מביא האדם קרבן, שיש בו צד גשמי וצד רוחני כאחד. כל זאת בקרבן מן החי, ואולם קרבן מנחה אין בו "נפש" כלל, ואם כן כיצד יכול הוא לבוא ולכפר על הנפש החוטאת. זהו שאומר המדרש ש"ויתר" הקב"ה משלו לעני, ולפיכך גם במנחתו מכפר העני על הפגם שחטא בנפשו.

ועוד יש לומר דהנה, בכל קרבנות עולה היה הקרבן עולה כליל לה. לעומת זאת, דין הוא במנחת העולה שהיו שייך נאכלים. וכל כך למה - כדי שיאותרו הכהנים להתעסק ולהקריב אותה שהרי בעולת בהמה, אף על פי שהיא עולה כליל לה. מכל מקום היו הכהנים יכולים להנות מעורה. ואולם במנחה, כיון שאין להם בה ולא כלום, משום כך היו שייך נאכלים. וזהו שאמר המדרש: "ויתר הקב"ה משלו", שמן הדין ראוי היה שגם מנחת העולה ככל קרבנות עולה היתה עולה כליל לה, אלא שוויתר כביכול הקב"ה משלו לכהנים, ושייך נאכלים. (הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע)

נפש כי תחטא בשגגה. (ד, ב)

מה טעם אין החוטא במזיד מביא קרבן על חטאו. הנה הרמב"ן האריך בטעם הבאת הקרבנות שבאמת היה ראוי שתיטל נפש החוטא מחמת חטאו, והקדחת הבהמה היא כנתינת נפש הבהמה תחת נפשו. ותמוה, שהרי נפש האדם נעלה ונשגבת יותר מנפש הבהמה, ומה תמורה היא בהקדחת הבהמה. אלא קרבנות הבאים על חטא הנעשה בשוגג, כלומר באופן שהחטא לא היה מצד הנפש השכלית אלא מצד הנפש הבהמית, על כך יש באמת בכח הבהמה לכפר. אבל אם חטא בזדון, כלומר ששיתף את מחשבת לבו ונפשו בחטא, אכן אין יכולת האדם להתכפר בנפש בהמה. (הגה"ק בעל שוואל ומשיב ז"ע)

נפש כי תחטא בשגגה וגו'. (ד, ב)

איתא במדרש (ויק"ר ד, כ): "זה שאמר הכתוב (קהלתו, ז) 'כל עמל האדם לפיהו' מה שסיגל אדם מצות ומעשים טובים אינו מספיק להבל היוצא מפיו". והוא צריך ביאור. **ויוקדם** מאמר חז"ל (חולין פט): "מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם. יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר (תהלים נח, כ): 'צדק תדברון', והוא כולו תמוה, גם מה שייך לשון 'אומנות' בזה. **אלא** רז"ל אמרו (קידושין פב): 'ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות, והן מתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער, אלא שהורעתי מעשי וקפחתי את פרנסתו', והכוונה היא, כי מותר אדם מן הבהמה הוא כח הדיבור, ואם פוגם את דיבורו, נגרע ערכו אפילו מבהמה, על כן נתקפחה פרנסתו יותר מן הבהמה. והוא שאמר הכתוב: 'כל עמל האדם לפיהו' - מה שהאדם צריך לעמול ולבקש טרף לנפשו, הוא בשביל פיהו, שפגם בו. ואם אכן ישמור פיו ולשונו, מהראוי שגם בזה יתעלה שלא יהיה מוטל לעמול ולבקש מזונו, שלא יגרע מבהמה. **והנה**, כל אומנות שאדם עוסק בו, הרי זה כדי להמציא על ידה מזונו. נמצא, שמי

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו' אם עולה קרבנו וגו'. (א, ב-ג)

פתח בלשון יחיד: "אדם כי יקריב מכם קרבן", וסיים בלשון רבים: "תקריבו את קרבנכם", ושוב חזר וכתב בלשון יחיד: "אם עולה קרבנו" וגו'. **ונראה**, כי ידוע שכל ישראל ערבים זה בזה (שבועות לט), וכשאחד חוטא ח"ו, מגיע עונש על כך לכלל ישראל, וכשחוזר בתשובה ומביא קרבנו לה'. אין הקרבן לו לבד, אלא על כל ישראל, להצילם מן העונש. והנה, הערבות אינה כי אם על החטאים הנגלים אבל לא על הנסתרים, כדכתיב (דברים כט, כח): "הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו" (עי' סנהדרין מג). וידוע שקרבן עולה בא לכפר על הרהור הלב (ויק"ר ז, ג), ולפי זה המביא קרבן עולה מביאו רק בשבילו, כיון שהעולה באה על הרהור הלב - שהיא מן הנסתרות - לא שייך בה ערבות, מה שאין כן בשאר קרבנות, שהן לכפר גם בשביל כלל ישראל, כאמור. **ומדויק** יפה לשון הכתוב: "אדם כי יקריב מכם קרבן" אחד מן הקרבנות "תקריבו את קרבנכם", בלשון רבים, כי אין הקרבן רק לו בלבד, אלא בשביל כל ישראל ומשום ערבות, אבל: "אם עולה" שמביא עולה שהיא באה על הרהור הלב, אין זה אלא "קרבנו", רק בשבילו, כיון שלא שייך בזה ערבות, כאמור.

אם עולה קרבנו. (א, ג)

יש לדקדק דכאן אמר לשון יחיד, קרבנו, ובפסוק שלפני זה כתיב תקריבו את קרבנכם לשון רבים. ונראה דהנה איתא ביומא (דף פ"ו) דאם היחיד עשה תשובה אז כל העולם מתכפרים על ידו. והענין הוא דהיות שכל ישראל ערבים זה לזה, ואם אחד חוטא יש לכלל ישראל עון בשביל הערבות, ונמצא דגם החוטא יש עליו עון ערבות על העבירות שחטאו שאר ישראל ויש לו חלק בפגם של הצבור, על כן כשעושה תשובה והקב"ה רוצה לכפר לו לגמרי מכפר לכל העולם ג"כ. והניחא בשאר קרבנות, אבל עולה הבאה לכפר על הרהור עבירה כדאיתא בילקוט ויקרא (רמז תע"ט, ויק"ר ז, ג), והלא על מחשבות נסתרות לא קבלו ישראל ערבות זה על זה כדכתיב בפרשת נצבים (כט, כח), נמצא שהעולה אינה מכפרת אלא על המביא ולא על כל העולם, ואתי שפיר דבתחלה דמיירי בכלל הקרבנות כתיב בלשון רבים כי הרבים מתכפרים בקרבנו, אבל בעולה כתיב אם עולה קרבנו לשון יחיד, כי הוא לבדו מתכפר בזה.

והקטיר הכהן את הכל המזבחה. (א, ט)

"את הכל - לרבות הקרניים והטלפיים" (תו"כ). והק' ה"אור החיים" הק': מדוע אברהם אבינו בהעלותו את האיל לקרבן עולה, הניח את הקרניים לשופרות (כמבואר בפרקי דרבי אליעזר פרק ל"א), ולא העלה אותן על גבי המזבח? ונראה לומר שלא חייבה תורה להקריב גם את הקרניים, אלא בראשית הקרבן, היינו אם הקדיש האדם 'בהמה זו', או שהתחייב להקריב בהמה זו על חטא, אזי צוותה התורה להקריב את כל חלקי הבהמה כולל את קרניה. אבל אם היה זה קרבן 'תמורה', היינו שהקדיש בתחילה בהמה שאין לה קרניים, ולאחר מכן המיר אותה בבהמה שיש לה קרניים, אז אינו מחוייב להקריב את הקרניים, כיוון שעיקר חיובו מתחילה היה בקרבן שאין לו קרניים.

לפי זה אפשר לומר שפיר, שאברהם לא התחייב להקריב את האיל עצמו, אלא היה זה כתמורה תחת בנו, כדברי הכתוב: "ויעלהו לעולה תחת בנו". וכיוון שבבנו לא שייך קרניים, על כן אף שנאמר לו להקריב את האיל כתמורה לבנו, לא היה כלול בזה הקדחת הקרניים. ואף אמנם שאסרה התורה להמיר קרבן, כאומרה (ויקרא כז, לג): "ולא ימירונו", היינו רק במקום שגוף הקרבן ראוי להקרבה, אבל אם אין גוף הקרבן ראוי להקרבה מותר. וכיוון שבנו נדחה מהקרבה על פי הדיבור, לכך הותר לו להמיר אותו על איל. (אמרי שפר)

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וגו'. (ב, ג) יש לפרש, כי באמת "המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" (אבות ה, יח), ואם כן לא היה ראוי

במטותא מנייכו לא תרתו תרתי גהנים וצריך הצדיק לתקן ולבו יבער על הסיגופים הקודמים שלא היו לעבודתו ית"ש ואז יהי' כח בהצדיקים לתקן הכל כנ"ל וזש"ה או נפש רמז על הצדיק כנ"ל כי לבטא בשפתים שעקמת שפתיו של הצדיק הוי מעשה הם פועלים מעשה בעולמות העליונים להרע או להטיב כמ"ש חז"ל להרע שלא אוכל להטיב שאוכל רמז על ב' גווי הצדיקים הנ"ל. לכל אשר יבטא, פי' כל אשר יבטא הן הצדיק הזה באכילתו והן השני בסיגופו. האדם בשבועה כמו שדרשו חז"ל שצריך להיות האדם בשבועה דהיינו שיהא צדיק גמור בצדקו הנקרא בשם אדם שהיא מדרגה גדולה. (נועם אלימלך)

וזהו מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרכת הקדש וגו'. (ד, ו)
 ברש"י: כנגד מקום קדושתה, מכוון כנגד בין הבדים. פסוק זה אמור בפר כהן משיח, ולקמן (ד, יז) בפר העלם דבר של צבור נאמר רק "את פני הפרכת", ולא נאמר "פרכת הקדש", ועיי"ש ברש"י שנתן טעם לדבר. ויש לתת טעם נוסף להבדל זה, על פי מה דקיימא לן שרק כהן גדול המשווה בשמן המשחה מביא פר על שגגתו, אבל כהן גדול שנתרבה בבגדים ולא נמשח, מביא על שגגתו כשבה או שיערה כהדיט. הכהנים הגדולים שהיו עד יאשיהו נמשחו בשמן המשחה, ובימי יאשיהו נגזו שמן המשחה, ומכאן ואילך נתחנכו הכהנים הגדולים בריבוי בגדים, היינו על ידי לבישת שמונה בגדי כהונה של כהן גדול. באותה עת שנגזו שמן המשחה נגזו גם הארון, ששניהם הם מחמשה דברים שצויה המלך יאשיהו לגונזם. נמצא שפר כהן משיח היה נוהג רק בזמן שהיה הארון על מקומו, לכן ציותה בו התורה להזות "את פני פרכת הקדש", כפי שפירש רש"י, מכוון כנגד בין הבדים, לפי שעתידי היה קרבן זה להיות נוהג רק בעת שהארון במקומו, ומעת שנגזו הארון ולא היה שייך יותר להזות כנגד בין הבדים, גם פר כהן משיח לא נהג יותר, שגם שמן המשחה נגזו יחד עם הארון. פר העלם דבר של צבור תלויה הבאתו בסנהדרין, וזו נהגה כל זמן שהיה הבית על מכוננו, אף על פי שנגזו הארון. לכן דקדקה התורה ולא אמרה פרכת הקדש, שהרי הזאת הפר עתידה להיות נוהגת גם כאשר אין הארון במקומו. ומדויק ג"כ בתרגום יונתן דגבי פר כהן המשווה מתרגם "קבל פרגודא דקודשא" וגבי פר העלם דבר של ציבור מתרגם "קדם פרגודא" מהו השינוי כאן "קבל" וכאן "קדם" דפר העלם דבר של ציבור קאי גם על הזמן שלא הי' הארון ואז היו מזין רק על המקום שהי' שם הארון לכן מתרגם "קדם". (ביכורי אביב)

ואם לא תגיע ידו די שה והביא שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת וגו'. (ה, ז) יש מקשים למה העני מביא שני תורים והעשיר רק קרבן אחד? ותירצו הראשונים {אבן עזרא, פענח רזא} בקרבן עשיר יש חלק לגבוה האימורין. וחלק להדיט הבשר והעור. אבל בקרבן עני חטאת העוף אין בו אימורין לגבוה רק לבעלים. הוצרך להביא גם עולת העוף שכולה כליל ואין בה חלק לכהנים. ובזה מובן הגמ' במסכת חולין (כב). שנתקשה בזה בשו"ת הרשב"א ח"א סי' רע"ו דהגמ' מקשה אמאי צריך למילף דעולת העוף כשירה רק ביום מ"כמשפט" דומיא דחטאת בהמה. הרי כתוב "ביום צוותו" דילפינן לכל הקרבנות דדווקא ביום. ותירצה הגמ' דס"ד הני מילי חטאת העוף אבל עולת העוף לא קא משמע לן, והקשה השואל מה הסברא שעולת העוף כשירה בלילה? ומכאן זה אומר הרשב"א דהגירסא משובשת. אבל לפי הראשונים דלעיל התירוץ דהגמ' טוב דהרי עולת העוף מביא במקום האימורים. ואימורים כשרים להיקרב בלילה ס"ד דגם עולת העוף תהיה קריבה בלילה קמל"ן. (משך חכמה)

ששומר פיו ולשונו שלא להרבות בדברי הבל, ומדבר כי אם מה שהוא לצורך, אזי ממילא ישיג פרנסתו בנקל. ובזה יובן: "מה אומנותו של אדם", כלומר, במה ישיג פרנסתו, "ישים עצמו כאלם", ודבר זה יהא לו במקום אומנותו, אבל בתנאי אם יהגה בתורה, ולכן אמרו "יכול אף לדברי תורה" יעשה עצמו כאלם וישיג אומנות משתיקתו לבד, "ת"ל צדק תדברון", ורק אז תהיה לו אומנות פרנסה משתיקתו. והנה, לכאורה ייפלא, איך יתכן שיבא אדם לידי תקלה ויחטא בשוגג, אם כי ניתנה לו הבחירה, אמנם למה תצא זאת מלפניו שיבא לחטא בשוגג בלי רצון, ברם, לפי האמור, אחר שירד במדרגתו ממדרגת בעל חי, נכשל גם בזה שלא מנעוהו משגגה, וזוהי שייכות המדרש הנ"ל אל הפסוק שלפנינו: "נפש כי תחטא בשגגה", ודו"ק.

וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט וגו'. (ד, לג) לכאורה תמוה למה הקרבנות אשר באים לכפרה שוחטים אותם צפונה לפני ה' ואילו הקרבנות הבאים רק בנדבה נשחטים בכל העזרה. וכן באכילתם הקרבנות הבאים לכפרה נקראים קדשי קדשים ונאכלים לפני מן הקלעים ואילו שלמים הבאים בנדבה וברצון טוב נקראים קדשים קלים ונאכלים בכל העיר, הלא לפי ההגיון היה צריך להיות להיפך? והתירוץ הוא. מי שחטא בעבירות שבין אדם למקום או בין אדם לחבירו. דווקא אותו ואת קרבנו צריכים להכניס במקום הקודש, הוא אשר טומאה רצוצה בתוך גופו. נפשו לקויה ונשמתו נפגעה ונפגמה. הרי ברחובות העיר ילך ויסתאב עוד יותר. ומשום זה צריך להכניס אותו לפני מן הקלעים, לתוך אויר של קדושה וטהרה. כדי שיקבל גם הוא שפע של קדושה ויטהר את עצמו ואת נפשו מטומאתו וחטאתו, ואולם מי שנפשו זכה ונקיה מכל כתם ופגם. ולבו הטהור נדב להביא קרבן נדבה לה', הוא אינו זקוק דווקא למקום הקודש. והוא יכול להימצא ולאכול את קרבנו בכל מקום בלי שום חשש. מכיון שנשמתו בהירה וטהורה. (המגיד הק' מקוניץ ז"ע)

או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כו'. (ה, ד)
 ונפרש המשנה שבועות שתיים כו' דהנה יש ב' גווי צדיקים יש צדיקים המענים ומסגפים עצמם ע"ז הן משברים כח הדין, ויש צדיקים האוכלים בקדושה ובטהרה למען עבודתו ית"ש אזי הם משפיעים ברכה ופרנסה לעולם והצדיקים הללו יש להן כח להשפיע ולגזור כרצונם כן יקום שזה הכח והשליטה שיש להם לגזור אומר ויקום נקרא בלשון שבועה ע"ד דאיתא ג' מלכו בכיפה וא' מהן הי' אחאב ומביא הגמ' ראיה מהפסוק והשביע את הממלכה ואת הגוי ואם לאו דשליט עליהו איך יכול להשביעם ע"ש נמצא ע"י כח השליטה שהיה לו היה יכול להשביעם ולכן כח הצדיק הגוזר אומר ויקום נקרא בשם שבועה. וזהו שבועות שתיים פי' ב' גווי צדיקים יש שיש להן כח להשביע ולגזור אומר ויקום כנ"ל שהן ארבע. רמז ששניהן גורמין תיקון להשם הוי"ה ב"ה שהוא ד' אותיות ומפרש התנא שתיים שאוכל ושלא אוכל רומז כנ"ל שהצדיק הזה מתקן באכילתו וזה בעיניו ובסיגופו שאינו אוכל והוסיפו חכמים עוד ב' דהיינו שאכלתי פי' הצדיק הזה שהוא אוכל עתה בקדושה צריך להזכיר עצמו ולהעלות על זכרונו להיותו דואג על אכילתו שאכל כבר בלא קדושה ולבו יבער על זאת. ושלא אכלתי רמז על הצדיק השני המסגף עצמו ידאג על הסיגופים שסיגף עצמו כבר שלא היו לתכלית לעבודתו ית"ש כי יש פעמים מסגפים עצמם ומכחישים כחם בענין רע בפני לא טובות שלא לשם שמים ע"ד שאמר הכתוב הן לריב ומצה תצומו כי על זה צריך האדם להשכיל מאוד ע"ד שאמרו

דברי תורה מרבותינו הק' מבעלזא

עצמו בעונה משום שהיה תולה דכל השגותיו באו לו בגלל מעלת ישראל שהוא מנהיגם, ולא בגלל מעלת עצמו, דבתפילין דמרה עלמא כתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, דקודשא ברוך הוא משתבח בשבחיהו דישאל, כדאיתא במגילה ליהודים היתה אורה וגו' ויקר, ויקר - אלו תפילין. **וזהו הרמז**, דאף שהראה הקדוש ברוך הוא למשה: "ויקר - אלו תפילין", שזכה להשגות גדולות שלא זכה להם שום אדם, בכל זאת נשאר הוא בעיני עצמו זעירא כנ"ל. אד"ק ז"ל. **ויש לומר** עוד, על פי פירש"י: "קול לו קול אליו משה

ויקרא אל משה. (א, א)
 ויקרא אל"ף זעירא. איתא בקדמונים דהאל"ף זעירא רומזת על העונה של משה. וביאור אא"ז ז"ל דאיתא ברש"י (פרשת תשא) "וראית את אחורי - הראהו (הקב"ה למשה) קשר של תפילין". ובמדרש רבה (ויקרא פ"א): "לשמוע בקול דברו. א"ר תנחום בר חנילאי בנוהג שבועות משוי שקשה לאחד נוח לשנים וגו' ומשה שומע קול הדיבור עצמו וחיה וכו' לכן נאמר ויקרא אל משה". נמצא שמשה זכה להשגה גדולה יותר מכל אדם, ועכ"ז היה מחזיק

גדול. **אמנם המדרש לא כתב שנים שנכנסו לדין** רק שנים שנכנסו לדין, ואין המכוון שנכנסו לדון רק שנכנסו סתם אצל הדיין, וכיון שלא נכנסו לדון, יש לפעמים שרשאים לכבד את העשיר, אבל כשבאים להשי"ת עני ועשיר, ואין המכוון עני ועשיר בעניי העולם, אלא עני ועשיר בעניי הנפש. לא בזה ולא שקץ ענות עני, כי מי שהוא ואיך שהוא ובכל עת שאיש ישראל בא לפני ה' ית' אין הקב"ה מבזהו ומקבלו באהבה. ואיתא בספרים של הרבי ר' איציקל זי"ע: "מאן דאיהו זעיר, הוא רב". פירוש: שאפילו מי שהוא באמת ח"ו איש שפל מ"מ כיון שעכ"פ יודע מעמדו ומצבו הוא טוב. ושמעתי מא"א זצ"ל שהיה אצל הרבי ר' איציקל זי"ע, והיו נוסעים אליו מכל העולם, היו אצלו כמה דרגות של לויה, לאחד היה מלוה יותר ולאחד פחות קצת. וראה שהרבי ר' איציקל זצ"ל מלוה לאחד בלוויה יתירה, כמו לאחד הגדולים שבאו אצלו. וכ"ק א"א ז"ל ידע שהוא אדם שפל מאד. הבין הרבי ר' איציקל ז"ל שהוא תמה על כך, ונשא את עיניו הק' ואמר: אנו אוהבים אותו מחמת שהוא יודע ומכיר א"ע. ואפ"ל שזו הכוונה: כי לא זה ולא שקץ ענות עני, שהוא לכאורה ככפל לשון, דהרי ברור שהעניות היא אצל העני. אלא שהכתוב מרמז דהאדם צריך להכיר ולהרגיש שהוא עני בעניי הנפש. וזה הפירוש: "ענות עני", דאין מספיק מה שהאדם הוא עני באמת אלא צריך להכיר בזה הכרה שלימה, ואז הקב"ה מקרב. וזהו שאמר ר' חגי: לאו משום דאנא כדאי אלא משום דכתיב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני, היינו שגם מי שהוא עני באמת אך כיון שהוא שפל בעיני עצמו הקב"ה מקרב אותו ושומע תפלתו.

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. (ד, ג)
יש לדקדק, דבכל הקרבנות כתוב "ונסלח לו", וכאן בכהן המשיח לא כתוב, וצריך ביאור. ונראה, דאיתא בספרי תלמידי הבעל שם טוב ז"ל, וביחוד במאור עינים, דלכאורה, הצדיקים המקדשים את גופם היו צריכים להיות כמלאכי השרת, שלא יצטרכו עוד לשום הכרחיות לעבודת השם יתברך; ובאמת אנו רואים שגם הם צריכים להכרחיות והכנה ועצות לעבודתו יתברך. והטעם, כי הקב"ה נוטל מהם ההכנה להגש, כדי שיהיה להם אריכות ימים ויוסיפו כל פעם בקדושה. ועוד, כדי לזכות בזה את אחרים שאינם יכולים למצוא בעצמם עצות למלחמה היצר, ועל ידי העצות והתחבולות שהצדיקים עושים באה ישועה גם לפשוטי העם במלחמתם נגד היצר. וזהו הרמז: "אם הכהן המשיח יחטא", אשר בודאי הוא צדיק גמור, ומהראוי לו שלא יבא לידי חטא, ואם בכל זאת אנו רואים שנכשל, עלינו לדעת כי הוא: "לאשמת העם", כדי שיכניס הרהור תשובה בלב פשוטי ישראל. ולכן לא נכתב כאן "ונסלח לו", כי הוא מצד עצמו לא חטא בזה.

(כ"ק מרן מהר"ר זי"ע)

שמע וכל ישראל לא שמעו, ועל כן נרמזה כאן הענוה של משה רבינו, דהגם שכל ישראל לא שמעו רק משה שמע, עכ"ז היה עניו מאד. ועוד יש לומר באופן אחר, על פי מה דאיתא ברמב"ן באריכות בענין הבאת הקרבן שבעל הקרבן היה צריך לחשוב שכל מה שעושים לקרבן היו צריכים לעשות לו, אלא שה' יתברך ברוב רחמיו צוה להביא קרבן שיכפר עליו, ועל ידי זה נתעורר לתשובה. וגם הלויים שהיו מנגנים בשעת הקרבת הקרבן היה כדי לעורר לתשובה. והענוה הוא עיקר התשובה, כדאיתא בשו"ע שלפני כל תפילה צריך לחשוב בתשובה, והיינו שצריך להתבונן בשפלות עצמו, ועל כן נרמזה כאן מדת ענוה, דמייירי בקרבנות, שעל ידי הענוה ותשובה יתרצה קרבנו לפני ה'. והשם יתברך יעזור וכו'.

ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' (ב, א)

ופרש"י לא נאמר נפש בכל הקרבנות אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. ונראה לפרש על פי שנראה לתת טעם לשם מנחה לקרבן זה דוקא, ונראה על פי ששמעתי הרה"ק רבי יעקב ממז"ר הר' יצחק מלובלין זצוקלה"ה, שפירוש נפש מלשון מנוחה כמו וינפש, והיינו כי הנפש במנוחה לעומת רוח ונשמה שהם גדולים במעלתם מה, והיינו כי הנפש במנוחה לעומת רוח ונשמה שהם גדולים במעלתם מהנפש, ובעל נשמה הוא תדיר בעבודה ויגיעה, מה שאין כן בעל נפש לבד, דרכו להיות במנוחה ואינו עמל כל כך בעבודה, וידוע (עי' רמב"ן ויקרא) כי עיקר כוונת הקרבן הוא שהאדם יתעורר בתשובה, וזה יש לומר שפירוש רש"י שאמר הקדוש ברוך הוא על העני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, היינו שהעני הזה בודאי נתעורר לבו ותיקן נפשו לפני הבאת קרבנו עשירית האיפה, הוא מאכלו באותו יום, כדאיתא במדרש, ולזה קראה תורה קרבנו מנחה, מלשון מנוחה הרומז על נפש להורות על תיקן הנפש כנ"ל.

ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' (ב, א) פירש רש"י ז"ל: לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה - עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. ובמדרש (פרשה ג, ב-ג) איתא: כתיב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. בנוהג שבעולם שני בני אדם נכנסים אצל הדיין אחד עני ואחד עשיר, אצל מי הדיין הופך את פניו, לא אצל העשיר, ברם הכא: ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע. ר' חגי גזר תעניתא נחת מיטרא. אמר: לאו משום דאנא כדאי אלא משום דכתיב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. וכשם שלא בזה את תפלתו כך לא בזה את קרבנו שנאמר נפש כי תקריב. ולכאורה קשה המשל של העני והעשיר שנכנסו להדיין, דאך כתב המדרש שהדיין הופך פניו לעשיר, הלא כתוב בתורה: לא תהדר פני

סיפור על פרשת השבוע

בו היצר להילחם נגדו, ויתבטל מכל וכל. **שנים רבות** לאחר פטירתו היה המקום מסביב לקברו פנוי, לימים מת חייט גלמוד בעיר שאיש לא הכירו, והיה זה בלילה ובשלגים, ושלחו את השמש לחצוב קבר עבור החייט, ומצא מקום פנוי וחפר את הקבר ופינה את השלגים, ופתאום נזדעזעו כי ראו שהקבר נכרה בשכנות עם הרה"ק רבי יצחק מדראביטש, רץ השמש לבית הרב וסיפר מה שאירע, ואמר הרב דלפי הדין זכה המת בקבר, אבל מפני כבודו של צדיק מתיירא אני לפסוק לפני שאשמע דעתו של נכדו הרה"ק רבי יצחק מראדוויל, ושלחו שליח לביתו של רבי יצחק מראדוויל זי"ע וצווה שלא יהיו מישוהו לפגוע בכבודו של זקנו, ולאותו שליח קרה כמה עכובים ומכשולים בדרך חזרה, ומשלא הגיע להורחוב עד ליום השלישי ברדת היום ציווה שלא להמתין עוד ולקבור את המת, ובלילה בא השליח ואמר מה שציווהו נכדו שלא לקבור את המת.

וכששמע נכדו הרה"ק כי נעשה מעשה בא להורחוב לתבוע עלבון זקנו, ומשמע כי מהשמים עיכבו את השליח להביא את דעתו השלילית עמד והכריז כל מי שיודע לספר בשבחו של החייט יבוא ויעיד, המתינו כל היום והנה לפנות ערב בא שומר בית הקברות וסיפר: החייט

וכפר עליו הכהן (ד כו) הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע בהזכירו איזה דבר מהרה"ק רבי **איציקל מדראביטש זי"ע (תנ"ה -ז' ניסן תקי"ב)** סיים בדבריו שעסקנו כעת במעשה מרכבה, כי במדרש איתא שסיפורי הצדיקים חשוב כאלו עוסקים במעשה המרכבה. **הביא הרה"ק מקאמאראנא זי"ע**, דידוע דהרה"ק מדראביטש זי"ע החזיר למוטב אלפי אלפים אנשים לתשובה ונעשו צדיקי יסוד עולם, דהיה אומר בפני רשע כל מעשיו הרעים וכל מה שבמחשבתו. **מובא בספה"ק נתיב מצוותיך** (קאמראנא) אמר הרה"ק מוהר"ר יצחק מדראביטש זי"ע, כשאני רוצה לנסוע על הדרך להוכיח את ישראל ולקבל גלות, ולהיות השכינה מצויה על הדרך להשרות עלי אור השכינה, ולהעלות הנשמות הנדחות, ולהעלות תפלת ישראל הנדחים משורשם, היצר בא אלי ואומר לי: יצחק למה תיסע על הדרך שיהיה לך ביטול תורה ותפלה, ותתבזה בעיני הבריות, ומפיל עלי עצלה גדולה שלא ליסע, אני אומר לו: אני נוסע בשביל ממון שאני צריך, ואז בזריזות אומר לי שאסע לשלום, וכשאני בא לאיזה מקום אזי אני משליך לגמרי ענין החיצונית והלבוש ואני מבקש הפנימיות. ואמר כי אי אפשר לשום התחלת מצוה רבה, להיות בלתי תערובת של היצר, כי כשרוצה לעשות מיד לשמה, יתגרה

לי מחייט זה. עמד הרה"ק רבי יצחק וקרא, ישראל קדושים הם, ויצא הוא וראשי העדה לבית החיים ובקשו מחילה מהחייט הצדיק הנסתר, שזכה ליקבר ליד הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש ואף מצבה הציב על קברו, ונחרט עליו, פ"נ החייט שזכה להיקבר שכן עם הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זי"ע.

אורחות חיים

שהוא צורך מצוה לבער החמץ מרשותו או להניחם בפני חיה ועוף, ויעשה כן קודם תחילת שעה שישית כי לאחר שעה שישית החמץ אסור בהנאה ובטלטול, ואם שכח להשליכם קודם זמן זה מותר להשליכם רק ע"י גוי משום שהם אסורים בהנאה ובטלטול, או יכפה עליהם כלי ויבערם לאחר יו"ט הראשון של פסח (שו"ע ומ"ב תמז, ד).

אם עבר ובישל לשבת מאכלים הנדבקים לקדירה או שנדבק ממאכלי חמץ בכלים שאכלו בהם בשבת יקנה אותם באצבעו או עם נייר קודם זמן ביעור חמץ ויצניעם ביחד עם כלי החמץ.

ואם אין מצליח להסיר החמץ רק ע"י קינוח יש להקל להדיחם מעט שלא ישאר עליה שום לכלוך בעין, שבדיעבד התירו הדיח כלים משום איסור חמץ, ולכתחילה יעשה ההדחה ע"י גוי ואז מותר להדיח ברגיל (שו"ע ומ"ב תמז, ג).

בסוף שעה חמישית יש לבטל החמץ באמירת 'כל חמירא' כמו שעושים בערב פסח בכל שנה לאחר שריפת חמץ.

ואפילו אם ביטל כבר בערב שבת לאחר שריפת חמץ יחזור ויבטלנו שוב כי החמץ ששייר לשבת לא היה בכלל הביטול, ויש לחוש שנשאר ממנו מעט (שו"ע ומ"ב תמז, ו).

ולאחר הביטול אומרים יהיה רצון כמו בכל שנה (לוח דבר יום ביומו) ואין לחוש בזה לאיסור תחינות בשבת כיון שהוא נוסח שנתייחד לכל העולם בשוה הוי כתפילה (הלכה של פסח שער ט' פרק ז' הע' מג).

מי שנשאר לו הרבה חמץ בשבת בבוקר במקום שיש עירוב יכול ליתן החמץ לגוי העובד אצלו שיוליכם לביתו קודם תחילת שעה שישית, ובזמננו שרוב הרחובות אינם רה"ר גמורה אלא כרמלית יש להקל ליתן הכל לגוי אפילו במקום שאין עירוב, ואף מותר לומר לו בפירוש שיוציאם מביתו קודם זמן האיסור דחשיב שבות דשבות לצורך מצוה (שו"ע ומ"ב תמז, ד).

מי ששכח למכור חמיוצו לנכרי בערב שבת יתננו במתנה לנכרי אפילו אם הנכרי מכירו ויודע שיחזיר לו החמץ לאחר הפסח - ואין לחוש בזה לאיסור נתינת מתנה בשבת דחשיב צורך מצוה, ויקנה החמץ לנכרי בקנין גמור המועיל הגבהה או משיכה.

ואם יש לו הרבה חמץ ואין הנכרי יכול להגביה או למשוך את כולו יכול להקנות לו החמץ ע"י מסירת מפתח החדר שנמצא שם החמץ (עיי' מ"ב תמז, כ).

מותר לישון בצהרי יום השבת כדי שיוכלו להיות ערים בלילה, ומ"מ יזהרו שלא לומר בפה שהולכים לישון כדי שיוכלו להיות ערים בלילה שמראה בזה שנח וישן בשביל אחר השבת, והוא בכלל איסור הכנה משבת ליו"ט (עיי' מ"ב רצ, ד).

וה"ה שיש להזהר שלא לעשות שום פעולת הכנה כליל הסדר עד

צאת השבת (עיי' רמ"א ומ"ב תרסא, א).

(נערך ע"י הרה"ג ר' יעקב טרוביטש שליט"א)

השביעני שלא לגלות כל ימי חייו את סודו, עשר שנים אני מכירו ובכל ערב ראש חודש היה בא לבית החיים מקיפו מכל עבריו ואח"כ עומד על יד קברו של הצדיק כמה וכמה שעות בוכה ומתפלל שיזכה להיות שכן עמו בקבורתו, מסיים את כל ספר התהלים שמרטיבו מדמעותיו, נותן לי מעות לצרכי שבת, ומצווה עלי שלא לגלות מה שראיתי, ויותר לא ידוע

ערב פסח שחל בשבת

דינים ליום י"ד-ליל-ויום השבת

רבים נוהגים לאכול החלה במרפסת או בחצר הבית, ולאחר מכן נכנסים לבית להמשיך הסעודה במאכלי פסח, ונהוגים כן צריכים להקפיד לקדש על היין במקום שאוכלים החלה מדין קידוש במקום סעודה, כמו כן, צריכים להקפיד להדליק נרות במקום שעושים הקידוש.

ואם יכולים לראות המרפסת או החצר מהסלון או מאחד מחדרי הבית יכולים להדליק הנרות בחדר זה ולקדש שם על היין על דעת לאכול הפת בחצר או במרפסת כי לענין שינוי מקום וקידוש במקום סעודה מועיל דעתו בשביל לעבור מחדר לחדר (עפ"י המב' בס' רע"ג).

בשחל ערב פסח בשבת מקדימים דרשת 'שבת הגדול' לשבת שלפניו כי בערב פסח כבר מאוחר מלהזהיר את הצריך תיקון קודם הפסח, כיון שכבר א"א לתקן, אבל היוצרות שאומרים בשחרית של שבת הגדול אומרים בשבת זו (מ"ב תבט, ב; ובפמ"ג ס' ת"ל מש"ז אות א').

בשבת משכימין להתפלל כדי שיהיה שהות לאכול, ולא יבואו לידי מכשול לאכול לאחר סוף זמן אכילת חמץ (מ"ב תמז, ד), ואין להאריך ולהתפלל בנחת כמו בכל שבת (חק יעקב).

נהגו להפטיר ההפטרה המיוחדת לשבת הגדול וערבה לה' בשבת זו שכתוב בה ענין ביעור המעשרות הנוהג בחלק מהשנים בערב פסח (אר היטב תל, א שו"ע הרב ג' לבוש שם), ויש שנהגו להפטיר הפטרה זו בכל שבת הגדול (שם, עיי' ש' הטעם).

יש לסיים אכילת החמץ בשבת בבוקר קודם סוף זמן אכילת חמץ, ולנקות הפה מהחמץ ע"י מברשת יבשה באופן שאין ודאי שיצא דם מהחניכיים (עיי' מ"ב דרשו הע' 22).

לאחר סיום אכילת החמץ ינער המפה מהפירורים שעליו אפילו על קרקע הבית - שמעיקר הדין אין צריך לבער הפירורים שנדרסים ברגליים ומתבערין מאליהם (שו"ע ומ"ב תמז, ד).

ובזמננו שקרקע הבית מרוצפת יש להתיר לטאטא הבית במטאטא רגיל כמו בכל שבת, אבל אין להדיח הרצפה במים (עיי' שו"ע של"ג, ג), והאוכלים בחצר אפילו מרוצפת יזהרו שלא לטאטא בעצמם אלא בשינוי ע"י בגד או מטלית או ע"י גוי שבזה אין ההיתר של רוב בתי העיר מרוצפים, ולאחר שסיים לנקות הבית יצניע המפה והמטאטא ביחד עם כלי החמץ (עפ"י מ"ב תמז, טו).

אם נשאר חמץ בעין לאחר שסיימו לאכול סעודת שבת יכול לחולכים ולהשליכם בנהר או בבית הכסא או בכל מקום הפקר אבל לא ישליכם לפח אשפה השייך לו [אפילו מונח מחוץ לביתו] או שהוא משותף לכל דיירי הבנין [ופח אשפה עירוני הנמצא ברחוב יש להקל] (עיי' מ"ב דרשו הע' 31), וכן מותר ליתנם לגוי ואין לחוש בזה לאיסור נתינת מתנה בשבת, כיון

הרה"ק רבי אריה יהודה לייבוש הלוי עפשטיין מאז'רוב זי"ע בעל "ברכת טוב" נלב"ע ז' ניסן תרע"ד

מנעסכין זי"ע פיו קדשו במענה: "שהרה"ק איש אלקים הרבי ר' מיכלי זי"ע כבר גילה הכוונה, שבטו של דן ההולכים באחרונה, ענינם לאסוף שארית המחנה" וכו', והוסיף הרה"ק רבי שמואל זצ"ל לשאול רבו דברי חז"ל לבארה, שאיתא (תיקו"ז קמז). על כל אבידה (שמות כב ח), זו בבא בתרא, או פתח כק"ז מרן המחבר בשפה ברורה: כבר בטוב מבוארה עם הענין אשר רבינו אותנו הורה, בדבר תפלה בזמן מאוחרת, ודון מינה ואוקי באתרא. בחינת מחנה דן דהוא בבא בתרא, מאסף הנאבדים ומושפלים לעפרא". והרה"ק רבי שמואל הקפיד, ואמר: שלא אליו הוא שואל. אז ענה מרן מנעסכין: "הלא המה דבריו המה להועיל". והתחיל בהתלהבות נוראה, ופתח ליה מהאי קרא (במדבר כז טז): יפקוד ד' איש על העדה אשר יוציאם ואשר יביאם, דלכאורה הוה ליה למימר יביאם קודם ליוציאם. רק הענין הוא, איש הנפקד על העדה להורות דרכי תורה ועבודה, צריך להיות איש האשכולות, במדרגות גדולות, בכדי שיוכל להוציאם ולהפשיטם מגשמיות ושיביאם ויכניסם לרוחניות".

אחרי זה אמר מרן הק' מנעסכין: "לא סמכתי אותו אך לרב ומורה, רק גם כן למנהיג ישראל, ורבי יתקרא. ואם לפי גדולת תורתך המקום קטן לפניך, הלא הוא הגה"ק פני יהושע זי"ע היה שם למורה, גם אתה תקבל את המשרה, וגם חוב עליך לדון ולהורות, כי מי ראוי לאותו אצטלא אם לא זה שמלא תורה".

הוסיף נכדו בעל האש דת זי"ע: וקם זקני ואמר: "איני רוצה עוד להיות רב". ושהה הרה"ק מנעסכין זמן קטן בעיניים סגורות, ונתעורר, וקרא אותו, והניח ידיו על ראשו, ואמר: "טארלער רב אשר יוציאם ואשר יביאם", היינו שהוא במדרגה זאת. וכשנפרד ממנו, אמר לו שיבוא אצלו אחר ט"ו שבט, והיה אצלו בעת פטירתו בכ"א שבט תרכ"ח.

אחר כך קיבל עליו את הרבנות בעיר טארלא. הוא נהג נשיאותו ברמה, ולמרות שהיה מטבעו רך כקנה, כשהתעסק בעניני רבנות התנהג ביד רמה ובתקיפות. מסופר: פעם נקרא להשכין שלום בעיר קלימענטוב בין שני צדדים שהסתכסכו. והנה נכנס

להפליא עד יומו האחרון. וכן נסע אל הרה"ק רבי אריה לייבוש ניהוז מטומשוב זי"ע, חתן הרה"ק רבי מאירל מאפטא זי"ע בעל אור לשמים, ואל האדמו"ר הרופא רבי חיים דוד זי"ע מפיעטרקוב, הידוע בכינויו ד"ר ברנהארד, מתלמידי הרבי מלובלין זי"ע, והרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, ממנו קיבל את נוסח הקידוש בליל שבת.

פעם נסע רבינו אל הרה"ק מצאנז זי"ע מבלי שיגלה את זהותו. אחרי סעודת ליל שבת, כאשר הרה"ק מצאנז זי"ע שמע את אחד הנוכחים אומר על האורח, כי אביו הוא רבי המקבל פתקאות, שאל לזהותו, והורה שיושיבו אותו מחר לעת הסעודה בראש השולחן, והתבטא: "מי הוא הראוי לקרוא קוויטלעך אם לא זרעו של רבי לייבוש מאופולא, ונכד המחותן שלנו רבי ראובן מזארנובצא". (מקור חיים אות לט)

בספרו מבאר רבינו מטרת נסיעה אל הצדיק (וירא אות יד): "עיקר ביאת האדם אל הצדיק הוא מחמת זה, שללמוד ולהתפלל יכולים בביתו גם כן, אך אינו דבר המתקיים, כי אחר כך שהולך מהעבדות לא נשאר בידו כלום, התעייף עיניו בו ואיננו (משלי כג ה), והצדיק צריך לראות לשקוע בלבו שיהיה דבר המתקיים, שאף אחר כך יהיה נשאר בידו. ודבר זה תלוי כאשר האדם עושה בכל תשוקת לבו ובכל כוחו המצוה והתורה והעבודה ובעבורו ית"ש, אזי נקבע ונחקק בלבו כטבע ודבר המתקיים".

כתב נכדו הרה"ק ר' אלחנן יחיאל שלמה מטארלא זי"ע (הקדמתו לספר ברכת טוב): "וידוע ומפורסם שמרן הק' מנעסכין זי"ע סמכו בשתי ידי, בעוד כ"ק אא"ז מרן המחבר כבן עשרים לימי חייו, להורות עם ד' דרכי תורתו ומצותיו משפטיו וחוקותיו. בעת היותו שמה, בא אליו כתב רבנות מעיר טארלא וכו' שמקבלים אותו לרב עליהם, להיות מנהיגם ומוריהם. והוא לא נתרצה בכדי שלא יהיה לו טרדה, שיפריע אותו מלעסוק בתורה ועבודה.

והיה בעת בואו לפני רבו ליהנות מאור זיו קדושת תורתו, עמד אז הרה"ק רבי שמואל שינאווער זצ"ל בעל "רמתים צופים", ונפשו בשאלתו טעם וענין על איחור תפלתו. פתח מרן

הרה"ק רבי אריה יהודה לייבוש, נולד בשנת תקצ"ז, לאביו הרה"ק רבי יחיאל חיים מאוז'רוב זי"ע, בן הרה"ק רבי לייבוש זי"ע אבי שושלת אוז'רוב, מצאצאי בעל קיצור של"ה ונכד בעל דודאים בשדה זי"ע. אמו של רבינו הייתה מרת חיה רחל ע"ה, בת הרה"ח רבי אברהם שלמה זצ"ל מוולאדובה, בנו של הגאון רבי משה רוטנבורג זצ"ל אב"ד קוזמיר ומחבר שו"ת מהר"מ מרוטנברג האחרונים.

רבינו נולד חדשים אחדים אחרי הסתלקות זקנו הרה"ק רבי לייבוש הראשון זי"ע בכ"ג טבת תקצ"ז, ונקרא על שמו, והיה זיו איקונין שלו דומה לזיו איקונין של זקנו דמיון מוחלט, הן בצורתו החיצונית, והן בשקידתו ובגאונותו המופלגת.

כשהגיע לפרקו נשא את מרת דרעזיל ע"ה, בת הגאון רבי אליעזר שלום מורגנשטרן זצ"ל, אב"ד ווינובא שעדליץ ופיעטרקוב, מתלמידי הרה"ק מראדושיץ זי"ע. בספרו מביא ממה ששמע מחותנו (על פרשת וישלח אות ד), כן מובא משמו בספר באר משה (עקב אות יג) מנינו הרה"ק מאוז'רוב-חנטשין זי"ע. אחרי פטירתה, נשא רבינו בתו של הרה"ק רבי אפרים פישל הכהן זצ"ל מסטוקטשין, נכדו של הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זי"ע, וחתן הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע.

בימי נעוריו התחנך רבינו בצל אביו הקדוש רבי יחיאל חיים זי"ע, ממנו ספג תורה יראת שמים וחסידות במדה גדושה. כאביו וזקנו קיים רבינו את מאמר חז"ל (אבות פ"ד מ"ד) הוי גולה למקום תורה, ונדד להסתופף בצלם של צדיקי דורו, לדלות מבארם הטהור. בגיל צעיר מאד כיתת רגליו להסתופף בצלו של הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זי"ע, נכדו של המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע, אליו היה מקושר מאד, וגם הביא מדברות קדשו בספרו, רבו חיבבו מאד, והתבטא כמה פעמים כשדיבר אודותיו בשבחים מופלגים, כשהיה רבינו בן שבע עשרה שנה בלבד, הכתירו הרה"ק מקאזניץ בתואר 'ארון קודש מלא ספרים'.

גם נסע אל הרה"ק רבי יצחק מנעשכין זי"ע, ואל המגיד הקדוש רבי אברהם מטריסק זי"ע, אשר אביו הרבי ר' יחיאל חיים זי"ע, היה מקושר אליו

אצלו עשיר פלוני ודיבר בחוצפה שיעזוב מיד את העיירה, אחרת ישלח אליו את השוטרים. מיד התרומם רבינו מכסאו, ויתפסהו בבגדו לאמור: "אל תגעו במשיחי, הזהר מפני האש", מבלי להירתע מפני האיש התקיף. סופו של העשיר היה שבא על עונשו, ותשלוט אש בנכסיו עד שהתרושש מכל וכל.

וכן כיהן בערים אופולא, יועפוף, וחמעלניק. אחרי גלגולים רבים נתמנה עוד בחיי אביו לרב ואב"ד בעיר אוז'רוב. כתב נכדו בעל האש דת זי"ע: ראיתי פנקס שהוא [רבינו] והגאון האדיר מלובלין בעל תורת חסד, נתנו היתר לנשתתות, וכתבו הרבנים: הגאון מלובלין והגאון מאוז'רוב, עוד כתב: ראיתי מכתבו מהג"ק מאוסטרובצא לזקיני בשאלות ועצות ובקשות בתואר: 'מי כמוהו מורה רבן של כל ישראל וכו', וקראו עמוד הברזל.

אפס קצחו מגאונותו יכולים לראות בקונטרס וזאת ליהודה על הלכה אחת בדברי הרמב"ם דיני תרומות, בו מגלה רבינו טפח מבקיאיותו וחריפותו, והוא שריד מאוצרות כתבי יד בהלכה ובפלפול שהשאיר אחריו, והלכו לאיבוד בעת מלחמת העולם הראשונה.

גם מליקוטי תשובות בענינים מיורה דעה ואבן העזר שנשפחו לספרו על התורה, מצטיירת ועולה דמותו כרב גדול שמצודתו פרושה למרחוק, גם על פני קהילות אחרות, ונותן את נפשו להעמיד הדת על תילה, באחת התשובות כתב (ליקוטי תשובות סי' ג): "ולא אבין דברי המערערים בזה, וכפי הנראה אין להם יד ושם בשו"ע יו"ד, ורק רצונם למצוא עילה לבזות את הרב, וכן לא יעשה, ולא יתכן לבזות תלמיד חכם, ועונשו מבואר (עי' שבת קיט:), וטובה אין עושים בזה לעצמם בכל דבר, וכל האומר הקב"ה וותרן כו' (ב"ק נ.), ובפרט כבוד התורה כנודע. לכן מעתה אבקש את אנשי העיר שלא ירצו למצוא עילה, ואז בעצמם ידעו שהצדק עם הרב, ומחלוקת אות דוחה ק' פרנסות (עי' של"ה יומא אות קצז), ולמה זאת לכם, ותלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, והשם גבולך שלום, גורם לחלב חטים ישביעך, כנודע" (עי' מגלה עמוקות מקץ ד"ה שלום לכם).

אחרי הסתלקות אביו הרה"ק רבי יחיאל חיים זי"ע, ביום ח' תמוז שנת תרמ"ח, החל להנהיג את עדת חסידי אוז'רוב, צדיקי דורו המליצו עליו את הכתוב (במדבר טז ז) והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, 'בחר', ר"ת 'יהודה

בן חיה ר'חל.

גדולתו בתורת רבי לחסידים, רעיא מהימנא, משתקפת מתוך מימרא אחת שהיה משנן לחסידים הרה"ק רבי מרדכי מקוזמיר זי"ע, בנו של המגיד מטריסק זי"ע, והוא מידידיו המקושרים אליו ביותר, וכך היה אומר: אדם מישראל המבקש לבחור לעצמו רבי, ואינו יודע אל מי יפנה, התורה מיעצת לו: קח לך בשמים ראש" (שמות ל, כג), אם רוצה אתה לקחת עליך איש צדיק אשר הוא נחשב "בשמים" (שיין קמוצה) "לראש", ראה נא אם יש בו בחינת "מר דרור", דהיינו שאפילו אתה נכנס אליו בלב מלא מרירות, מפני כל הני עקתין דנפישין, אתה יוצא מלפניו עם תחושה של "דרור", חפשי ופטור לחלוטין מכל המרורים... ורבי כזה, אכן, היה הרבי ר' לייבוש זי"ע, היה נהר גואה של אהבת ישראל, שהמתיק לכל הדורשים לשכנו את מרורות חייהם, הן בגשמיות הן ברוחניות. בהארת פניו, בחן היצוק בשפתותיו, בכוחו הפלאי לפעול ישועות, הסיר כל מסך של הסתר פנים החוצץ בין איש יהודי לאביו שבשמים, ויקרא "דרור" לנפש השרויה במצוק, בראותה עין בעין כי טוב ה' וחסדו לעולם.

פעם פתח ואמר: איתא בגמרא (סוכה דף נ"ב ע"א) "רשעים נדמה להם כחוט השערה", רק נדמה להם ככה, אך לאמיתו של דבר במציאות לא קיים אפילו חוט השערה, אין שום דבר חוצץ ומסך מבדיל בין השם יתברך לבין ישראל עם קרובו - אפילו רשעים שבו - והכל אחיזת עינים בעלמא כמשלו הידוע של הבעש"ט הקדוש זי"ע. המשל מובא בספר דגל "מחנה אפרים" שחיבר נכד הבעש"ט הק' הרה"ק רבי משה חיים אפרים זי"ע מסדילקוב: בהפטורה בפ' כי תבא משל למלך שעשה מחיצות רבות באחיזת עינים זו לפנים מזו, וגם סיבב בין כותל לכותל נהרות וגם חיילים ודובים ואריות ושאר חיות מבהילים בכדי שיראו מגשת אליו... והמלך הוא נורא, ומלכותו בכל משלה, ואור פני מלך מאיר בכל העולמות, כבודו מלא את הארץ, רק הכתלים והסובבים הם מסתירים את פני המלך, והוא באחיזת עינים. וכרוזים יוצאים: כל מי שיבוא אל המלך יתן לו עושר וכבוד ויהיה שר אצלו יושב בהיכלו! ומי הוא אשר אינו רוצה בזה? רק כשבא לחומה ראשונה, ורואה כמה ארכה וגבהה, ושאר דברים המבהילים לבבות בני אדם, נסוג אחור... אבל בן המלך אשר מעיו המו אל אביו... תמה

בעצמו מאד: מלך רחמן כמותך תסתיר עצמך בהסתרים כאלו?! ובכח לבבו הנשבר והבוער לבוא אל המלך. מוסר ודוחק עצמו בכח לדלג על החומות והנהרות; ובראות אביו געגועיו ומסירת נפשו, הסיר את אחיזת העינים הזאת, וראה הבן שאין שם חומה ולא שום מסך המבדיל רק ארץ מישור גנות ופרדסים... והמלך יושב על כסא מלכותו והארץ מאירה מכבודו... ויאמר: אהה, אדוני המלך! אבי ומלכי! מה זה אשר הסתרת פניך ממני? ויאמר המלך: עשיתי כל זאת רק למען נסותך ולדעת יראתך ואהבתך אלי.

סיפר נכדו בעל האש דת זי"ע: הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זי"ע בעל עטרת ישועה [חמיו זקינו של בעל אש דת], אמר פעם בהושענא רבא בעת עריכת שלחנו הטהור: "מיין מחותן רבי לייבוש אין א צדיק אמת, פוילען ווייסט נישט וואס זי פארמאגט". הגה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זי"ע שנסע אליו בתמידות פעמיים בשנה, בערב ראש השנה וביום י"ג מדות, התבטא: "כולם אהובים כולם קדושים, אבל לאוז'רוב צריכים לנסוע". ופעם כאשר דיברו אודות צדיק פלוני, אמר הגה"ק מאוסטרובצא: "נכון גם הוא רבי, אבל קוויטל מגיש אני רק לפני הרה"ק מאוז'רוב".

באחת מנסיעותיו לאוז'רוב שאל הגה"ק מאוסטרובצא את רבינו, מה טעמו של דבר שהוא מתאחר בתפלת שחרית. והשיבו: "אולי מר מסוגל להתפלל בזמן, לא כן אני, עד שאני מקיים לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי ומודה על האמת ודובר אמת בלבבו, כבר חמה עומדת ברום הרקיע, והלא רק אז אפשר להמשיך כמו שכתוב בסידור ז'ישכם ויאמר".

תפילתו, עבודה שבלב, היתה מעבודות קשות שבמקדש. אף הוא דייק מן הכתוב (בראשית מח, כב) "בחרבי ובקשתי", שתיגרמו אונקלוס "בצלותי ובבעותי", מה הקשר בין אלו הדברים שניתרגמו ככה? אלא מפני שבתפילה צריך לעשות שני דברים: (א) להכניע את כוחות הרע והסטרא אחרא; (ב) לקשר עצמו ע"י תפילה ותחנונים בבורא כל העולמים. ובכן, כדי להכניע את הסטרא אחרא צריכים אנו ל"חרב", היינו להתעורר בתשובה ולהתחזק בכח הרוחני ("אש דקדושה") כדי להתגבר עליו, והוא ענין "חרב פיפיות בידם", החרב שמחזיקים ביד הוא אצלנו בפיפיותנו; ובכדי להתקשר אל השי"ת בתחנונים צריכים אנו ל"קשת", למדת

הכנעה, כעין שדורכים הקשת ומכופפים ("משפילים") אותה תחילה, אחרת אינו מסוגל לירות החצים, וכן כתוב בספר משלי (יח, כג): "תחנונים ידבר רש", לפני שאדם מכניע ומבטל את עצמו עד לבחינת "רש" אינו מסוגל לדבר תחנונים ולרצות לפני המקום ברוך הוא.

היו שכיניו את רבינו 'צדיק נסתר'
לפי שהיה הולך תמיד בראש מורכן כלפי מטה ופניו נראים רק בקושי. כי מטעמי קדושה ופרישות נזהר שלא להוציא את עיניו מחוץ לד' אמותיו, ופעם התבטא: "העולם הזה אינו כדאי להסתכל עליו". מרוב הרגל לילך בכפיפות קומה, הזדקרה בעורפו עצם הצוואר באופן בולט החוצה, עד שלא היה מסוגל יותר לזקוף ראשו עד יומו האחרון, אבל בפטירתו התרחש דבר פלא, שהעצם שבה מעצמה למקומה ונתיישר גוו.

נכדו בעל האש דת ביקש בצעירותו לעקוב אחרי הליכותיו של רבינו. הוא נכנס בחשאי אל חדרו בליל כל נדרי אחרי התפילה, והתחבא בפינה לראות מה מעשהו של זקנו בלילה נורא כזה, כשמתבודד לנפשו. אולם לפתע הבחין בו רבינו, והניף את כף ידו מעל ראש הנכד, אשר כהרף עין נסגרו שמורות עפעפיו, וישן ברציפות עד אור הבוקר מבלי לראות מאומה.

פעם אחת הגיע רבינו לשבות בעיר ליפסק. כאשר הלך בערב שבת לטבול במקוה, כיון שנכנס במים, מיד קרא בקול: "המקוה אינו כשר", הלכו האנשים ששמעו אותו אצל הרב דמתא, וסיפרו לו מה שאמר. בא הרב, ולהפתעתו בדקו ומצאו אכן פסול במקוה.

עוד מסופר: פעם שהה בעיר אוסטורבא בבית גיסו רבי פנחס מינצברג, ובשעת הסעודה כאשר הגישו עבורו צלחת עם תבשיל חם, הרחיק את הצלחת מלפניו, וסרב לאכול, אחר כך התברר, שהתבשיל איננו חלק ויש שאלה במאכל, נכדו בעל האש דת קורא לזה "הרגשה דקה ביותר". וכתב (באר משה שמיני אות כא): "כמו ששמעתי וראיתי מאבותי ורבותי ז"ל, שהיו מתרחקים לפעמים מהאכילה, אף שהדבר הוכן בכשרות, ומענה בפייהם שהמאכל עצמו אינו נותן להם לאכול אותו, ולאחר חקירה ודרישה הוברר שאם כי היה כשר, אבל לא לפי הנהגתם והחומרות שהקפידו עליהם".

סיפור נכדו בעל האש דת: בימיו שקלו וטרו בבית דין של מעלה מי יהיה

בעל המופת של הדור, ואף שנמצא בעת ההיא עוד גברא רבה כמותו שהיה גדול הדור, מכל מקום הכריעו ופסקו בשמים למסור מפתח של ברכות ונסים בידיו של רבינו.

נכדו נהג לספר בכל שנה ביום ההילולא שלו את הסיפור הבא, מעשה באחד מאנשי שלומו מעיר הסמוכה לאוזרוב, שחלתה בתו מחלה אנושה לפני יו"ט של ראש השנה, והרופא אמר שימיה ספורים. נחפז האיש אל רבינו לבקש רחמים בעדה. רבינו אמר לו: "הזכירני לפני תקיעת שופר", וכן עשה. אחר כך בשובו הביתה מצא את בתו במצב הולך ומשתפר, וסיפרו לו שהיתה שוכבת במיטתה מעולפת למחצה, ולפתע נפלט מפיה קול צעקה גדולה: "הרבי פה, הרבי פה", ותיכף פקחה את עיניה והתחילה להתאושש. לשאלת בני הבית: "מה אירע לה?" סיפרה החולנית: שראתה את עצמה עומדת לפני בית דין של מעלה, וכמעט כבר נחרץ דינה למות, אך ברגע האחרון נשמע קול רעש גדול בשמים: "הרבי מאוזרוב הגיע". בית הדין קם מפניו והושיבוהו בראש, ואחרי שהוא עצמו עיין בדינה ומצא לה זכות, אמר, שאינו מסכים לגזר הדין, לבסוף נמנו וגמרו להוסיף לה עוד ט"ו שנות חיים. לשמע הדברים קם האב וחזר לאוזרוב, וטען בפני הרבי: "הלא בתי היא נערה צעירה לימים, ועדיין לא הספיקה להתחתן ולהוליד בנים, איך אפשר להסתפק בט"ו שנים?" השיבו רבינו: "בת דינא בטל דינא", וסיים נכדו: "לימים פגשתי אותה באמריקה, כשהיתה כבר זקנה מופלגת, זכתה כבר לראות בנים ובני בנים".

עוד סיפור נכדו זצ"ל, ששמע בעצמו מיהודי בשם ר' חיים שפיגל, כי הרבי ר' לייבוש זי"ע התארח פעם בביתו, והצביע אז לפניו ר' חיים על הר פלוני בקירבת מקום שרכש אותו בכדי לכרות ממנו סיד, בהוסיפו: "חושבני כי אוכל להתפרנס מזה לדורי דורות", הביט הרבי ר' לייבוש זצ"ל לעבר אותו הר והשתומם: "אינני רואה פה סיד", לא ארכו הימים והתברר באמת שאין זה מיכרה של סיד, רק מרבץ דק של סיד נמצא על ההר מלמעלה, בטעות רכש לו ר' חיים את השטח והפסיד עליו ממון רב.

ואף זאת העיד נכדו זצ"ל, חסיד פלוני בא לפני הרבי ר' לייבוש זצ"ל וביקש ברכה להשתחרר מגיוס לצבא הפולני. אמר לו: יתנו לך כרטיס ירוק" שפירושו דחיית הגיוס לשנה אחת ותו

לא. פתח שוב החסיד והפציר בו הרבה, שירחם עליו להמשיך בעדו ישועה שלמה, לא ישועה זמנית בלבד, עד שנעתר והבטיח לו: "כאשר תשלים השנה יתנו לך כרטיס כחול" שפירושו שחרור לצמיתות. וככל היוצא מפי קדשו כך הוה. מתחילה קיבל האיש דיחוי לשנה ואח"כ שחררו אותו מחובת הצבא לחלוטין. ופעם כשדיבר בעל "אש דת" זצ"ל אודות הגירתו הוא עצמו מפולין לאמריקה, הזכיר את העובדה הפלאית, כי עוד עשר שנים לפני הנסיעה הראשונה שלו לארה"ב, שנת תרפ"א, התנבא זקנו הרבי ר' לייבוש זצ"ל בלשון זו: אחד מנכדי מוכרח יהיה להשתקע באמריקה" - דברים שהתקיימו.

כאשר נולדה לו בתו הצדקנית חוה ע"ה (אמו של האדמו"ר מביאלה הרה"ק רבי יחיאל יהושע רבינוביץ זצ"ל שישב בסוף ימיו בירושלים) אירע דבר מופלא. התינוקת יצאה לאור העולם בלא רוח חיים, מחוסרת נשימה, והמיילדת חשבה שהיא מתה. אבל הרבי ר' לייבוש זצ"ל - שנמצא בחדר סמוך וקול ענות הבוקע מחדר היולדת הגיע לאזניו מיהר ולקח בידיו את נר ההבדלה שלו, הקריב אותו אל ראש התינוקת שנולדה, לשם סגולה. מיד התחילו להיראות בה סימני חיים (ועד סוף ימיה נשאר בצדעיה רושם וסימן של נר ההבדלה שהוצמד לראשה) ויהי לנס גלוי.

בשמחת נשואין של בתו מרת חוה ע"ה, עם הרה"ק רבי ירחמיאל צבי משעדליץ זי"ע, שהתקיימה באוזרוב, אמר רבינו לפני החופה לחלק מאנשי שלומו שיתחפשו לכבוד החתונה במדי חיילים של הצבא הרוסי, מבלי שיגלה להם את טעם הדבר. החופה נערכה ברחוב העיר בככר השוק. החסידים בתחפושתם רקדו ושמחו בקול תרועה עד לב השמים. לבסוף באו שומרים פולניים להשבית את השמחה, והאשימו את רבינו כי הוא אחראי להתקהלות בלתי חוקית זו בחוצות העיר. מיד הסתערה לעברם קבוצת חיילים רוסיים לגרש אותם, והשוטרים אשר ראו לפנייהם אנשי חיל במדי צבא רשמיים, חששו מפני נחת זרועם, ומיהרו להסתלק.

ראש המשטרה הזמין אחר כך את רבינו שיבוא אליו לחקירה בתאריך מסוים. אמנם תגובת רבינו על הזמנתו היתה: "יכול הוא להמתין עלי". והי במועד הנקוב לחקירה בשעה המדויקת, יצא קול הברה בעיר, שראש

המשטרה מת באופן פתאומי מיתה משונה.

עוד מסופר: באותה תקופה כאשר הנהיגה מלכות רוסיה שלא יוכלו להגיש בקשה כלשהי לשלטונות, כי אם באמצעות עורך דין מוסמך, והדבר גרם הפסד להרבה יהודים שהתפרנסו בעבר מכתיבת בקשות, התמרמרו האנשים לפני רבינו. ואמר להם: "אם הלקוחות באים אליכם למה יהיה אסור לכם לכתוב". אחרי זמן קצר נתקבלה החלטה חדשה ברוח הדברים שאמר רבינו, ואמרו אז: "כמדומה יש לרבי דעה בבית המחוקקים של מדינת רוסיה.

רבינו היה מפורסם בכוחו בהוצאת דיבוקים. סיפר ר' אהרן יעקב שיפמאן מקנדה. פעם נכנס דיבוק בנערה מהעיר קראשניק הסמוכה לאוז'רוב. הורי הנערה הגיעו לאוז'רוב והתאכסנו בבית זקני ר' עזריאל שיפמאן ז"ל, שהכיר היטב את משפחת הנערה, משום שהוא היה יליד העיר קראשניק. ר' עזריאל שאל את הדיבוק, מי הוא ומה שמו, ומה מעשיו, ולמה נכנס להנערה. ענה לו הדיבוק: "עזריאל אינך מכיר מי אני, אני החבר הותיק שלך מהחיידר בקראשניק". והוא סיפר, שהוא נסע לאמריקה, ושם התחתן עם גויה רח"ל, ונולד להם ילד. כשחזר לפולין הלך יום אחד ברחוב ונפל עליו ארובה של בנין ונהרג, ונכנס לגוף הנערה, וטוב לו אצלה.

לקחו אותה לפני רבינו, והיא היתה משתוללת, והיו צריכים שתי אנשים להחזיקה. בדרך לבית רבינו בא סוס לקראתם, והנערה רצה לקראת הסוס, ואמרה לו: "אתה נכנסת לסוס, ואני לנערה, לי חם וטוב". הסוס הרים רגליו למעלה וברח. כשהביאו את הנערה לפני רבינו היה ערב שבת, והרבי אמר להביא אותה אליו בשעת הקידוש בליל שבת. בשעת הקידוש צחקה כל הזמן והפריעה. אמר רבינו לדיבוק: "מחר תעזוב הנערה לגמרי". בינתיים לקחו אותה חזרה לבית זקני.

למחרת אחר התפילה אמר רבינו, שילכו עמה לקצה היער, ואמר לדיבוק שיצא דרך אצבע הקטנה של הנערה. הדיבוק אמר, שהוא מוכן לצאת, בתנאי שהרבי יגיד קדיש וילמד משניות לעילוי נשמתו. רבינו הלך עם קהל גדול לקצה היער, כשעמד רבינו אמר לדיבוק שיצא דרך אצבע הקטנה מבלי להפריע לנערה, רבינו התחיל ללמוד משניות, ושוב אמר לדיבוק לצאת, ואז אמר רבינו לאלו שהחזיקו אותה כל הזמן,

לעזוב אותה, והיא ברחת ליער ונפלה. האנשים רצו אחריה להרימה, וראו שאצבעה מלא דם. לא ארכו הימים והנערה חזרה לאיתנה, היא אף נישאה והקימה בית נאמן בישראל.

בשנת תרע"ג כשנערך ברוסיה משפטו הידוע של מנדל בייליס, שטפלו עליו עלילת דם, אמר רבינו ימים אחדים לפני שנתפרסמו תוצאות המשפט: "עכשיו זיכו אותו ויצא לחפשי", ישבו חסידים וכיוונו את השעה, והתברר שלא החטיא כחוט השערה.

פעם אחת כשעמדו באוז'רוב להתפלל קבלת שבת, התעכב רבינו בחדרו כשהוא סגור ומסוגר במשך שעה ארוכה, והקהל המתין עליו עד בוש, הלך המשמש בקודש והציץ דרך חור המנעול בדלת, וראהו שמתהלך אנה ואנה, וקורא בקול: "פקוח נפש דוחה שבת", מכיון שלא הרהיב לפתוח את הדלת, הלך ונכנס במקומו אחד הבנים. אמר לו רבינו לשכור ולשלוח בדחיפות איש גוי רוכב על סוס אל הכפר הסמוך, מקום שאשתו הרבנית שהתה באותו זמן.

ויהי בבואו קרוב אל הבית, הבחין הגוי מבחוץ בתכונה חשודה, וכשטיפס על עץ סמוך והציץ פנימה, ראה בבירור שכל אנשי הבית מוטלים על הרצפה עקודי יד ורגל, כשלידם נמצאת קבוצה של שודדים, מיהר הגוי לרדת, התחבא בערימת תבן שבאורווה בחצר, וירה באויר מאקדחו פעמים אחדות, עד שנבהלו השודדים שחשבו כי באו אנשי חיל לתפסם, ומיהרו להסתלק מן המקום.

בחורף בשנת תרע"ד תכפו את רבינו יסורים קשים. אחד מנכדיו מספר בזכרונותיו, כי באחד הימים נקרא אל מיטתו רופא מומחה, שביקש לבדוק את מצבו של הרבי, מכיון ששכב על צדו, הורה לו הרופא שיתהפך וישכב על גבו לצורך הבדיקה. אמר לו רבינו: "אי אפשר, זה לי יותר מארבעים שנה שוכב אני רק על צידי, ועכשיו אשנה".

נכדו הרה"ק רבי אליעזר יהושע אפשטיין, אשר זכה לשמשו הרבה בחורף זה, והיה נייער בחדרו כל ליל ששי מדי שבוע לשמור עליו, סיפר, כי הגם שהיה אז חלוש, מכל מקום לא היה ישן אלא מעט, ותיכף עמד ולמד מה שלמד, ועשה בקודשו מה שעשה, ואחר כך שוב הלך לשכב מעט, וכן כמה פעמים בכל לילה.

נכדו בעל האש דת סיפר: באותה תקופה אמר לו רבינו: "לך החוצה

הסתכל, ותראה איזו חשכות ירדה לעולם". כן התבטא: "שאיננו רוצה לחיות במצב כזה", וקרא במר נפשו: "אינני רוצה להביט על העולם, חושך ומר להביט". הדבר היה חדשים אחרים לפני שירדה לעולם פורענות מלחמה העולם הראשונה. רבינו צופה עתידות, רמז באמירותיו הסתומות על מה שעומד להתחולל.

מראש חודש ניסן ואילך הכביד חליו ביותר, וביום ז' ניסן תרע"ד ביום ששי עש"ק, פרשת צו, לסדר 'ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים', הסתלק רבינו, אחרי שברך על המים שהכל נהיה בדברו, והחליק בידיו את פיאותיו וזקנו. וכעדות נכדו בעל האש דת מסר רבינו את נפשו למען ישראל בפטירתו. רבינו הוא הרבי היחיד ממשפחתו שנטמן בבית החיים באוז'רוב.

אותו יום שנסתלק הרבי ר' לייבוש זצ"ל לעולם שכולו טוב, יום סגריר היה בעיצומו של חורף, השמים לבשו קדרות וזילפו גשמים על גבי מיטתו בסער וסופה, נשמעו קולות רעמים וברקים שהרעידו את חלל האויר כמו רגשו עולם ומלואו מרוב יגון וצער כי כבה האור הגדול. מפני קדושת השבת, ההולכת וקרבה, הזדרזו יהודי אוז'רוב להתעסק בכבודו ולא המתינו לבאים מחוץ לעיר רק עד השעה אחת בצהרים. באותה שעה החל מסע ההלוויה לנוע אל עבר בית העלמין שבפאתי הישוב. לפתע הבחין הקהל במרכבה המתקרבת בדהרה, ועליה יושב הגה"ק רבי מאיר יחיאל זי"ע מאוסטרובצה, שהיה מקושר אל הרבי ר' לייבוש זי"ע בכל נימי לבו ונפשו, המרכבה נעצרה ליד ההלוויה, והרבי מאוסטרובצה, שירד מתוכה, נתבקש להספיד כדן "חכם בפניו" אף שבחודש ניסן אין מספידין, אולם תוך כדי דיבוריו געה בבכיה גדולה עד שהתעלף. וכך פתח ואמר אז בקול חנוק: "כנתינתה כך נטילתה, כשם שניתנה תורה בקולות וברקים כך ניטלה מאתנו היום בקולות וברקים", והוסיף, כי הניח אחריו חמשה חומשי תורה (רמז לחמשת בניו הקדושים), גם רמז להסתלקותו בשנת תרע"ד מן הכתוב "המביט לארץ ותרעד".... **וכשהגיעה השמועה מהסתלקות הרבי ר' לייבוש זצ"ל** אל מחותנו הרה"ק רבי חיים שמואל זצ"ל מחנצין קרא אחריו בהזדעזעות: "פרח לו איש האמת".

נכדו הרה"ק מאוז'רוב-חנטשין כתב: "היה מפורסם לבעל הוראה מובהק, והיו פונים אליו בשו"ת. היה גם כן

בכתב שו"ת וחיידושים על ש"ס, ונשרפו במלחמה וכו'. היה בכתב יד חמשה כרכים על התורה, ונשאר רק כרך אחד על בראשית, ונדפס בשם 'ברכת טוב'.

בנו הרה"ק ר' אלטר דוד משה מטשמעלוב זי"ע, כתב בהקדמתו לברכת טוב: "ובקשני שאשתדל עצמי להדפיסם, ואמר בלשון קדשו: "אולי יפעל טוב לאחד מזרע ישראל, ואפילו בדבר אחד, גם כן כדאי להוציאם לאור". **נכדו הרה"ק רבי אלחנן יחיאל שלמה אפשטיין זי"ע** מטארלא כתב בהקדמתו: "אינני מדבר מענין ונושא הספר בפרטתו, כי אמרתי פן חלילה אכזה בגחלתו, רק כלליות קדושת מהותו, שהוא לעורר לבות ישראל לאביהם שבשמים וליראה אותו, לדבקה בכל לבב בו יתברך ובאהבתו".

מאמרותיו הק' את הכתוב (שמות טו, ב) **"זה אלי ואנוהו"** פירשו קדמונים: אעשה את עצמי נווה בשבילי; אטהר ואקדש את גופי, למען יהא ראוי להשראת השכינה. הרבי ר' לייבוש זצ"ל העמיד ענין זה במרכז השאיפות הרוחניות של עובד השם אמיתי.

עיקר תפקיד האדם, לימד, להתכשר ולעשות את עצמו כלי מתאים להשראת השכינה עד "שיהיה האור האלקי יכול לחול בו". כל פגם, כל חטא ועוון, כקוץ ממאיר הוא לשכינה הקדושה, רמ"ח ושס"ה עשין ולאין מכוונים כנגד רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו של האדם. כל פגם במצוה פוגם באבר או בגיד שכנגדו, האדם צריך לשמור עצמו שלא ייפגם מאומה, ויוסיף להיות ישר כפי שעשאו האלקים, כי אז יהא גופו מעון לשכינה ודאי.

והיה אומר משמו של הרבי ר' ברוך'ל ממזיבז' זי"ע: אינני מתיירא כל-כך בעבירה מפני העונש, שמקבל עבודה החוטא, כמו שאני מתיירא מפני שעל ידה נמצאתי מתרחק, חס וחלילה, מהבורא יתברך, גם הזכיר מה שמואב בספרים פירוש למשנה (אבות פ"א) "ויהי מורא שמים עליכם": איזהו מורא שמים? זה שהקב"ה כביכול מתיירא פן יכשל חלילה אדם מישראל בעבירה, ויתהווה פירוד בין הדבקים, כי יתרחק כלשהו מאלקיו ולא יוכל לקבל אור קדושתו ית"ש ולהתדבק בו - מורא זה גופו צריך להיות חופף עליכם תמיד, לא יראת העונש, ולא יראה מפני מגיעה השכר, כי אם לירא שלא נתרחק ח"ו אף כהוא זה מאבינו שבשמים. והיה מפרש הכתוב (דברים י, יב): "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", ה' אלקיך מבקש ממך

("שואל מעמך") כי בכל דרך ופעולה שאתה עושה בחיים, ענינים רוחניים וגשמיים, יהא לבך מלא יראה וחרדה על החלק האלקי שבקרבך ("ליראה את ה' אלקיך") שלא ייפגם חלילה. והיה משנן בשם היהודי הקדוש זי"ע מפשיסחה, שצריך כל איש להתפלל קודם אכילתו, שלא יתגשם ע"י האכילה; והוסיף הרבי ר' לייבוש זצ"ל נופך משלו, כי זה טעם שאמרו חז"ל (ברכות דף י"ד ע"א) שאסור לעשות אדם חפציו קודם שיתפלל, מפני שכאשר יעסוק בעניני הגוף ועוה"ז קודם התפלה יוכל להתגשם חלילה, אבל כאשר יתפלל תחילה ויקבל עליו עול מלכות שמים ויתפלל שמונה עשרה ברכות שיש באמצעם מעניני הגוף רפואה ופרנסה, והוא מודה עליהם ומברך לה' שהכל ממנו בהשגחה, וכל השפע נמשך מאתו ית' - ממילא גם כשילך אח"כ לעסוק בחיי שעה לא יתגשם כל כך. **ופירש עוד** לפי דרכו את הכתוב במרגלים (במדבר יג, ב): "שלח לך אנשים", שלח לשון הפשטה [כמו שתירגם אונקלוס (שם כ, כו) "והפשט את אהרן", ואשלח], הפשיטו מעליכם כל הרגש אנושי גשמי בבואכם לאכול מפירות ארץ ישראל, אל תכוונו באכילה לשם תענוג והנאה גופנית, כי אם להתקשר אל החיות הרוחניות ששופע ה' אל הארץ ופירותיה. כן תמיד בכל אכילה "צריך להפשיט את עצמו מן האנושיות ולא יכוון רק מחמת שמצוה לאכול, או פשוט להחיות הגוף כדי שיוכל לעבוד את הבורא, או לבאים בסוד ה' להעלות ניצוצות הקדושה המשוקעים בדברי מאכל ושתיה".

אפילו בשינה, הטעים, יכול האדם לעבוד את האלקים, כמו שמצינו ביעקב אבינו ע"ה שהקיץ משנתו ויאמר (בראשית כח, טז) "אכן יש ה' במקום הזה", גם בשינה יש ה', "ואנכי לא ידעתי", במשך כל י"ד שנה שלמד אצל שם ועבר לא ידע רז זה ונמנע לכן משינה.

אף הוא לימד בבחינת מושכל ראשון, והוא מיסוד המגיד הגדול הרבי ר' בער ממעזריץ' זי"ע, שבכדי להגיע להכרת הבורא ית"ש אין צורך לעסוק בחקירה ושכליות, הגות ועיון פילוסופי, אלא יכולים לידע אותו על-ידי הרגשת האורות האלקיים העליונים, אורות מליאי קדושה וחיות, אשר קבע אותם הבורא קביעה מוחשית בכל צבא השמים והארץ הגשמיים, וגם העין של בשר ודם מסוגלת לראותם. "כל דבר שבא לכלל בריאה... צועק ומראה שאין

עוד מלבדו" וכל המסתכל ומתבונן בהם רואה בעליל את אור האלקות הממלא כל עלמין ואפס זולתו.

והיה מצטט בהטעמה דברי רמב"ן בפירושו לשיר השירים (פסוק אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ) "שכאשר באה לאדם התעוררות מלמעלה צריך לעשות לה כלי ע"י מצוה או לימוד תורה כדי שיהיה קיום להתעוררות" ולא תתפוגג ח"ו באפס תועלת. גם היה מפרש את הכתוב (שמות כה, ב) "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", מכל מה שיתעורר לבך בעניני עולם הזה, ליראה או לאהבה. לשמחה וכיו"ב, תיקח זאת לדוגמא באיזה ענין תוכל להתעלות ולהתרומם עכשיו תרומה לה, עבוד בזה את השם. ההתעוררות שלך בתחום הארצי הגשמי משמשת סימן ואות היכר באיזו בחינה עליך לעבוד את השי"ת כעת בתחום הרוחני. וסימוכין מצא לו במשנה (אבות פ"ג) "דע מה למעלה ממך". רצונך לידע מה חובתך עכשיו כלפי מעלה? התבונן וקח דוגמא "ממך". אם התעוררה בקרבך מדת אהבה, תשוקה, או יראה, פחד, הקשורים בעניני גשמיות - דע שזו קריאה אליך מן השמים לעבוד כעת לאלקים במדה זו המתעוררת.

"האדם" הוסיף וביאר במקום אחר "אינו עומד תמיד על מדרגה אחת. המדות מתהפכות בו בכל עת, פעם מחמת רתיחת הדמים, ופעם מחמת עתותי השנה, קור וחום, ושאר שינויים - צריך האדם לראות שבכל פעם יהיה הכל בעבור כבודו ית"ש ולעשות רצונו בלב שלם, פעם בחסד, שגובר אצלו בחי' החסד, שנעשה בעל רחמנות הרבה מטבעו, או מחמת סדר הזמן שנתעורר אז כן בעולם; ופעם בגבורה, שנתעורר מחמת טבעו, או מחמת שנתעורר בעולם כן; ופעם במדת תפארת, רחמים, שנתעוררו אצלו הן מחמת טבעו, הן מחמת הזמן - וכן בכל המדות: נצחון, הודיה... ישתמש בהם רק כדי לעשות רצון קונו ולא בעבור עצמו כלל. יבין, שכאשר נתעורר בזו הבחינה, בודאי מן השמים בא, כדי לעובדו ית"ש במדה זו כעת".

וכן הוא כותב בספרו: "האדם צריך לידע שכל מקריו שמזדמן לו, הכל מהשי"ת... כדי שילמד מזה עבודתו ית"ש; ופעמים שצריך לעובדו בבחינת אהבה, ופעמים בבחינה היראה, כפי שנתעורר בעולם כן הסימן שצריך לעובדו בבחינה זו". ברוח זו פירש פסוק אחרון בקהלת: "סוף דבר הכל

נשמע", מכל הדברים שמתרחשים בארץ יכולים לשמוע את הקול הקורא: את האלקים ירא ואת מצותיו שמור; "כי זה כל האדם", זוהי תכלית יצירתו שילמד מכל תופעה ופרט בחיים את הדרך שעליו לעבוד השי"ת.

רבינו השא"ר אחריו דורות ישרים ומבורכים, ואלו הן: בנו וממלא מקומו הרה"ק רבי אברהם שלמה זי"ע. בנו הגה"צ רבי אליעזר שלום אפשטיין זי"ע אב"ד פרצובא. בנו הגה"צ רבי יוסף

זי"ע אב"ד יוזפאף. בנו הרה"ק רבי אלטר משה דוד אפשטיין זי"ע אב"ד טארלא, הנהיג עדה במטשמעלוב, בנו הגה"צ רבי יעקב זי"ע. בתו מרת חוה ע"ה, אשת הרה"ק רבי ירחמיאל צבי רבינוביץ משעדליץ זי"ע, אבי החלקת יהושע מביאלא זי"ע,

ובזיו"ש אשת הרה"ק רבי עמנואל וולטפריד זי"ע מפאביניץ, חמו בזיו"ר של הרה"ק רבי משה יחיאל זי"ע מאזורוב-חנטשין, בתו מרת

פייגא ע"ה אשת הרה"ק רבי יעקב זי"ע. ירחמיאל טאוב זי"ע מראדום, בנו של הרה"ק רבי שמואל אליהו זי"ע מוואהלין, אחיו של הרה"ק בעל דבר ישראל ממאדוץ זי"ע.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
מקורות:
"כלבת אש ח"א" "משנת רבי אליעזר"

וכאן המקום להביע את מחאתי הנמרצת כנגד אלו שבשאת נפש עומדים לשוחה ולפטפט באמצע בית המדרש בשעה שהצבור מתפללים, שאין לך זלזול גדול מזה, בתפלה העומדת ברומו של עולם (בעל שפע חיים)

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת רויזא ע"ה בת הרה"ג ר' דוד יעקב בריסק ז"ל אב"ד טיסא-דידא אשת הרה"ג ר' שלמה דוד מאנדלאוויטש זצ"ל נפטר בשיבה טובה ו' ניסן תשס"ג הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת פעסיל גראס ע"ה בת הרה"ח ר' שמואל ז"ל נפטר ב' ניסן תש"ע הונצחה ע"י משפ' החשובה שיחיו

לע"נ הרב החסיד ר' נפתלי הירץ הלוי לנדא ז"ל בן הגה"ח ר' יואל משה זצ"ל אב"ד ליזענסק נלב"ע ח' ניסן תשס"ג הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת פייגא חנה פריינד ע"ה בת הרה"ח ר' משה ז"ל נפטר ב' ניסן תשע"ב הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לעילוי נשמת הרה"ח ר' צבי סגל ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יונה הלוי ז"ל נלב"ע י"ג ניסן תשס"ח הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לע"נ האשה החשובה מרת ציפורה שפירא ע"ה בת הרה"ח ר' יהושע פאליק ז"ל נפטר ד' ניסן תש"פ הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו

לע"נ הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן ז"ל בן הרה"ח ר' שלמה יוסף הכהן ז"ל נלב"ע ר"ח ניסן תש"פ הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

לע"נ הרה"ח ר' אהרן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יוסף דוד ז"ל נלב"ע ז' ניסן תשמ"ג הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו

בת הרה"ח ר' סיני ז"ל נפטר בשביעי של פסח תשנ"ה. ובנם הב' יצחק יודא הי"ד שנהרג עקדה"ש בשנות הזעם כ"ח ניסן תש"ד הונצח ע"י בנם הרב החסיד ר' הלל ווירצברגר שליט"א

"התחזקות יומית" דברי חיזוק והדרכה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במערכת אצרות בעלזא" שמעו ותחי נפשכם בארה"ק 02-3011614 בארה"ב 1605-3131771

לעילוי נשמת הרה"ג ר' יצחק דוד פריעדמאן ז"ל בן הרה"ח ר' חיים יחזקאל ז"ל הונצח האשה החשובה מרת רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שלמה ז"ל	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת גיטל עלקא ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל נפטר ב' אייר תשע"ח הונצח ע"י משפחתה החשובה שיחיו	לעילוי נשמת הרה"ח ר' צבי אליהו שטרנאוס ז"ל בן הרה"ח ר' ליפא יו"ט ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשע"ד תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' דוד רובינשטיין ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת צפורה מרים ע"ה בת הרה"ח ר' מנחם הלל ז"ל תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' דוד יוסף אונגר ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם יהודה ז"ל ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל תנצב"ה
לעילוי נשמת הרב החסיד המפורץ שטראסבורג ז"ל בן הרה"ח ר' יחזקאל ז"ל הונצח האשה החשובה מרת יהודית ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף ז"ל הונצח ע"י בנו הנדיב הנכבד הרה"ח ר' יוסף שטראסבורג שליט"א	לעילוי נשמת העסקן המפור' הרב החסיד ר' יואל בן ציון פרקש ז"ל בן הרב החסיד ר' צבי ז"ל נלב"ע ט' אדר תש"פ הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' יחיאל אויש ז"ל בן הרה"ח ר' בנימין זאב צבי ז"ל נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג הונצח האשה החשובה מרת שפרה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף שאול ז"ל	לעילוי נשמת הרב החסיד המפור' יצחק ווייס ז"ל בן הרה"ח ר' משה ז"ל נלב"ע ל' מרחשון תשפ"ג הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמת הרב החסיד המפור' ר' מנחם שמואל חיים ז"ל בן הרה"ח ר' אפרים ז"ל הונצח האשה החשובה מרת יוסטל פריעדמאן ע"ה בת הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל הונצח ע"י המשפחה החשובה שיחיו
לעילוי נשמת הרה"ג ר' אברהם אליהו איינהורן ז"ל בן הרה"ח ר' שלמה יוסף הכהן ז"ל הונצח האשה החשובה מרת נחמה ע"ה בת הרה"ח ר' אליהו ז"ל הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת רבקה פיגלא איגל ע"ה בת הרה"ח ר' שמחה בונים בונים ז"ל הונצחה ע"י משפחתה החשובה שיחיו תנצב"ה	לעילוי נשמת הרה"ח ר' מנחם מנדל ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל וועטנשטיין ז"ל נלב"ע כ"ז אדר תשע"ג הונצח ע"י בנו הרה"ג ר' אהרן אליהו וועטנשטיין שליט"א דומ"ץ דקליטניו הק' גבעת זאב	לעילוי נשמת הרה"ג ר' יהודה זיגלמן ז"ל בן הרה"ח ר' נחמן ז"ל הונצח האשה החשובה מרת אסתר ע"ה בת הרה"ח ר' משה יהודה ז"ל הונצח ע"י בנו הרה"ח ר' ישראל זיגלמן שליט"א	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת ברכה ע"ה בת הרב החסיד ר' דוד מנשה זינגער ז"ל אשת שידלחט"א הרב החסיד המפור' משה ביגליאזאן שליט"א נפטר בשב"ק ח' תמוז תשפ"ג הונצח ע"י בית הוריה החשובים שיחיו
לעילוי נשמת הרה"ח המפור' ר' מנחם אליעזר אסטרייכער ז"ל בן הרה"ח ר' יצחק שמעון ז"ל הונצח האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת הרה"ח ר' יחזקאל שרגא ז"ל	לעילוי נשמת הרה"ח ר' יהונתן בנימין קליין ז"ל בן הרה"ח ר' ישראל ז"ל נלב"ע ביום שב"ק שבת תשפ"ב תנצב"ה	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת מלכה ע"ה בת הרה"ח ר' יהודה שליט"א נלב"ע ל' ניסן תשע"ז הונצח ע"י אביה הרה"ח ר' יהודה איינהורן שליט"א	לעילוי נשמת הרה"ח ר' ישכר דוב יעקובוביץ ז"ל בהג"צ אב"ד וואדקערט רבי שמעון יחזקאל זאקל ז"ל בן הרה"ח ר' אליעזר צבי ז"ל בן הרה"ח ר' נתן בנימין ז"ל ולע"נ האשה החשובה מרת הענדיל ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף מאיר ז"ל	לעילוי נשמת הרה"ג ר' פנחס מאיר אגנפריד ז"ל בן הרב החסיד ר' אליעזר דוד ז"ל נלב"ע י"ד סלו תשע"ד הונצח ע"י משפחתו החשובה שיחיו